

De kern van het drama dinsdagnamiddag te Brussel? Tussen de stad en het land gaapt een kloof die steeds breder wordt. De klachten van de boer zijn voor de stedeling onbegrijpelijk. Er zijn te veel boeren, zij produceren te veel en het kost te duur, zegt de man van de stad. De boer staat vol wantrouwen en onbegrip tegenover de stad, vooral wanneer het de hoofdstad is waar politieke beslissingen getroffen worden die hij niet begrijpt, maar die hem in zijn bestaan zelf treffen. Voor de boer is de stad een oord van verspilling én van profijtjacht, waar hij de producten van zijn arbeid terugvindt aan een veelvoud van de prijs die hijzelf er voor gekregen heeft. De luxe, gekoncentreerd precies langs de lanen waarlangs de boer betoegt, lijkt hem een uitdaging en een bespotting van het feit dat hijzelf uitgesloten is van zekerheid en welvaart, die anderen probleemloos opeisen en krijgen.

Op een ogenblik dat de strijd om de bestaanszekerheid van de boer in de Europese Gemeenschap in een beslissend stadium komt, kan de konfrontatie tussen deze twee werelden niet anders zijn dan wat ze dinsdag was.

Beelden van de indrukwekkende boerenbetoging te Brussel (zie ook p. 24). Een betoging die een geweldige uitbarsting werd van lang opgekropte woede, van verbittering en wanhoop.

BOERENVUIST BONKTE ZWAAR OP TAFEL TE BRUSSEL

het eerste front

In de jaren 1962-64 hebben we eveneens een samenballing van de landbouwkrachten beleefd, die tot uiting kwam door een gezamenlijk traktorengelrom langs onze openbare wegen en de innatme en bezetting van verschillende steden en gemeenten. Heel wat resultaten kwamen uit de bus. Een verhoging van de melkprijs en deze van de suikerbieten waren de meest opmerkelijke resultaten. Doch het toen geplande gemeenschappelijk Europees landbouwfront faalde. De voornaamste redenen waren het verdwijnen van enkele flinke ontwerpers van het verzet, o.a. door sterfgevallen, de niet deelname van een belangrijk gedeelte van de landbouwersstand die overtuigd waren dat de dialoog op het plaatselijk en Europese politieke vlak voldoende was, de optrekking van de prijs van enkele belangrijke landbouwvoortbrengselen die als beschermde en gewaarborgde teelten op de lijst van de Europese Gemeenschap zijn vermeld, de prijsverhogingen vooral in de varkenssector door belangrijke uitvoermogelijkhe-

den, de heropleving van de tuinbouw en groententeelt eveneens door uitvoer en net steeds stijgen van de lonen en de levensstandaard. Het doel, een Europees overlegorgaan op te bouwen kwam niet tot stand. Bepaalde nationale landbouwbelangen die op de gesprekstafel werden geworpen door de verschillende partners en die dreven een wig in het geplande opzet.

En de boer hij ploegde voort. Doch intussen hadden Sico Mansholt en zijn ploeg medewerkers verder hun plannen ontwikkeld en ook gepropageerd. Hij pakte uit met een mini- en een maxiplan. Hij zette bedrijfsnormen voorop die als waarborg moesten gelden voor een gewaarborgd arbeidsloon. Vooral de jonge en de Vlaamse boer heeft zijn vooropgezette theorieën in een vlug tempo opgevolgd en investeringen aangegaan, met belangrijke bedragen als inzet.

volledig mislukt

We konden het ontstaan van de pariteitswet, met als hoofddoelstelling de landbouwer een arbeidsloon te verzekeren, ge-

lijk aan dit gegeven in de industrie. Doch het jaarlijks pariteitsversla toont op onrustwekkende wijze aan dat de groeicurve ten opzichte van de agrariër negatief uitvalt.

De dalende prijzen van bijna alle landbouwvoortbrengselen, de sterke stijging van de produktiekosten, door de grote, maar vereiste investeringen, het invoeren van de BTW, de

stijging der lonen, verhoging der bijdragen voor ziekte en invaliditeitsverzekering en pensioenen, verhogingen der belastingen en d'instresten op het te leen kapitaal zijn belangrijke factoren die het de landbouwer onmogelijk maken. Daarbij komen nog de steeds moeilijker wordende uitvoermogelijkheden en de binnenlandse landbouwpolitiek die to-

taal in gebreke blijft, voor wat betreft het scheppen van dezelfde mogelijkheden van toelagen en kredietverleningen ten opzichte van de andere lidstaten. De beloofde uitbouw van onze landbouwstructuren blijft bij woorden, maar geen daden. Intussen geven hoogstaande medewerkers op het Europese

(lees door blz. 3)

wanhopige boerenstand

Boeren zijn rustige, evenwichtige mensen. De drukte en de intriges van de stad liggen hen niet. Hun gezin, hoeve, dieren en velden en de vertrouwde landelijke omgeving, dat is de wereld waarin zij zich thuis voelen. En nu mag onze dichtbevolkte aardkloot nog zo gek rondtollen, de boer zal er even het wijze hoofd bij schudden, maar onverstoort verder gaan met ploegen. En dan beleef je 't plots dat honderdduizend van deze boeremensen, uit alle hoeken van dit kleine land, komen samendrummen in de onvriendelijke straten van een welvarende hoofdstad. Om te protesteren tegen de langzame wurging van hun stand, tegen het feit dat zij niet langer hun brood kunnen verdienen, dat « men » hen voor het lapje heeft gehouden. Als een vernielende pletwals zijn ze door de straten getrokken. De opgekropte woede van jaren heeft zich ontladen. Jarenlang hadden ze onder elkaar gegodferd tegen die ongrijpbare Eurokraten die met levende mensen sollen als met koude cijfers, tegen de slappe houding van de eigen landbouwminister, tegen de dubbelzinnige

houding van sommige landbouworganisaties. Het moest tot een uitbarsting komen, men is enkel geschrokken van de omvang ervan. Het gemjammer en geweeklaag in sommige kranten doet schijnheilig aan. Weer eens is de democratie in gevaar! Maar wie heeft de moed gehad de boerenstand ooit de ganse, harde waarheid te vertellen? Jawel, zij weten het ook dat er te veel boeren waren, dat er snel en ingrijpend moest gesaneerd worden. En de meest dynamische onder hen hebben het geloofd dat de overblijvenden het beter zouden hebben. Maar vandaag zitten precies zij die het meest hebben geïnvesteerd het diepst in de put. En het geweld is geboren uit dat wanhopig gevoel dat niemand oprecht met hun lot is begaan, dat niemand het openlijk zegt maar dat het doel schijnt te zijn: de langzame wurging van de boerenstand. Zelfs boeren die dinsdag niet aan het vandalisme hebben deelgenomen hebben wij herhaaldelijk horen zeggen: « Zij zullen het verdomme nu wel weten dat er nog boeren bestaan! ». De boerenbetoging van vorige dinsdag was de hulpkreet van een bevolkingsgroep die zich in zijn bestaan zelf bedreigd weet. Was het een doods-kreet, het begin van een algemene Europese boerenopstand? Of werd Europa zelf kapot geslagen?

boerenvuist bonkte zwaar op tafel te brussel

(vervolg van blz. 1)

plan, als b.v. Guido Naets toe, dat het Mansholtplan in zijn eerste fase als volledig mislukt moet beschouwd worden (zie maandblad, maart 1971 van de voorlichtingsdienst van de Europese Gemeenschap).

valse propaganda

In het huidig plan wordt elke merklijke prijsverhoging verworpen omdat :

- ★ het teveel zou kosten.
- ★ in de strijd tegen de inflatie, prijsverhogingen de rem

zouden doen wegvallen.
★ prijsaanpassingen een te sterke verrijking van de nu reeds welvarende boeren, tegenover de anderen, voor gevolg zouden hebben.

★ hogere prijzen de Britse toetreding in gevaar zouden brengen, omdat de Engelsen hun prijzen van de landbouwprodukten zouden moeten optrekken en dit hen in overkomelijke moeilijkheden zou brengen.

Productiestijging zou moeten belet worden door nog 5 mil-

joen boeren te doen verdwijnen, en 6 miljoen hectaren zouden aan de landbouw moeten worden onttrokken...

Prijsaanpassingen zouden de inflatietendens verhogen. Sinds 5 jaar zijn de landbouwprijzen geblokkeerd en nog nooit is de inflatietendens hoger geweest dan nu.

Wij hebben sinds het ontstaan van de EEG verplichtingen aanvaard en nagekomen.

De welvarende boeren waar G. Naets spreekt, zijn zeker niet dezen die hun bedrijven

aan de normen van het Mansholtplan hebben aangepast. Het zijn juist deze die financieel in de put zitten.

Het behoud van het familiale landbouwbedrijf, waarmee zo veel werd geschermd, is valse propaganda geweest. Nu zijn er de bewijzen dat het holle woorden waren.

wij zijn er al

De 5 miljoen boeren die er uit moeten in de landen van de EEG kunnen toch in België niet meer gevonden worden.

De cijfers, gebaseerd op de beschikbare gegevens van 1969 zijn toch duidelijk : Italië 22 %, Frankrijk 15,4 %, Duitsland 10 %, Nederland 7,7 % en België 5,4 %.

Professor Coppé verklaarde nog verleden week dat de EEG een gezonde situatie zou bekomen indien de landbouwbevolking tot 5 à 6 procent zou gedaald zijn.

Wij hebben reeds dit cijfer bereikt, en onze 5 % moeten zeker niet op het vlak van de produktiviteit voor iemand onderdoen.

Onze statistieken bewijzen duidelijk dat binnen een tijdspanne van ± 10 jaar, voor wat ons land betreft we zullen staan met maximum 3,5 % actieve landbouwbevolking om redenen van de normale afvloei, het ontbreken van opvolgers en het bereiken van de pensioenleeftijd.

Overproductie vooropzetten in een land waar jaarlijks veel dient opgeofferd voor woning-

bouw, industrie en wegeaanleg, recreatie, het verboo te ontbossen enzomeer is pure utopie. Wat wordt integendeel niet ingevoerd om aan onze behoeften te voldoen? Denk maar even aan de plantaardige produkten, rundvlees, broodgraan enz. Alleen een prijs voor onze produkten gebaseerd op een kostprijs, regelmatig aangepast aan het indexcijfer van de onkostenstijging kan aangenomen worden, samen met een aanvaardbaar menswaardig sociaal statuut voor de blijvers en zij die uit-treden.

Wij moeten waarschuwen tegen de nadruk en het belang dat gehecht wordt aan de vergadering van de EEG-ministers van 23 maart. De vooropgestelde prijsverhogingen zijn slechts een onderdeel, een minime en tijdelijke redplank die de landbouwer wordt toegewezen. Het gevaar is niet denkbeeldig dat de verantwoordelijken voor de Belgische landbouwpolitiek trachten schuil te gaan achter enkele toezeggingen en prijsverhogingen, doch meteen het fundamenteel probleem trachten naar het achterplan en de vergeethoek te schuiven.

Wij, landbouwers, willen niet de paria's worden in een land dat het over de daken durft uitschreeuwen de sterkst uitgebouwde en meest vooruitstrevende sociale politiek van Europa te voeren.

willy persyn,
senator,

een regering van sociale onrust

Heeft men het nog wel beleefd de jongste 20 jaar dat iedereen zo mistevreden was met de regeringen als thans?

Wie is nu de jongste maanden niet op straat gekomen om uiting te geven aan zijn mistevredenheid en wie is niet van plan het de volgende weken te doen?

De BTW met zijn veel te hoge tarieven, veel hoger dan in Nederland en Duitsland, jaagt de levensduurte de hoogte in, en het feit dat de minister van Financiën, een kersvers parlementslid-bankier, maar die als steunpilaar van de geldmuur dadelijk minister moest worden, noch technisch noch psychologisch het vraagstuk aankon, heeft de onzekerheid en de wrevel overal sterk doen toenemen.

De kleine zelfstandige wordt niet alleen overstelpt met papperasserij maar hij voelt zich ook bedreigd. En overigens terecht. Van wie geniet hij bescherming? De syndikaten willen zijn uitroeiing omdat ze hem principieel overbodig vinden of omdat ze zelf zaken doen als kooperatieven en mededingers willen kwijtspeelen.

De PVV die beweert de kleine zelfstandigen te steunen speelt het spel van de warenhuizen of van de grote zelfstandigen die de kleine zelfstandige eveneens willen uitschakelen. Het zijn ten slotte de heren Van Audenhove en Van den Boeynants (in de regering '58-'61), die de grendel op de uitbreiding van de grootwarenhuizen deden springen. Geplet tussen het PVV-grootkapitaal en

de vakverbonden voelen de zelfstandigen dat men hun dood wil en ze vechten om te overleven.

Zo ze verdwijnen dikteren morgen enkele groten de prijzen en zullen vele dromers ontwaken in een nog duurdere wereld.

Thans eisen de boeren de aktualiteit op : de braafsten onder de braven, de grootste wroeters en sukkelaars van de moderne maatschappij. Omdat ze zo braaf zijn en de Boerenbond zo laks zitten ze met steeds grotere uitgaven, steeds hogere leningen en met steeds dezelfde prijzen. Zo de boeren op straat komen is de toestand voor hen onhoudbaar want anders doen ze het niet, dan moeten ze nog wat meer...

Onder degenen die werken hebben ze dan ook de laagste levensstandaard en het oude grapje dat een klagende boer geen nood heeft is een leugen als een koe!

Naast de braafsten onder de braven, de boeren, is een andere brave groep in opstand gekomen : de leraars. Ook daar moet enorm veel gebeuren om deze groep het krijt te laten neerleggen en op straat te jagen om een wedde te krijgen, die het nog enigszins doet. Wat was een onderwijzer 50 jaar geleden en wat is hij nu? En doet hij nu niet hetzelfde werk als toen? En de regenten en de licentiaten, waarom moeten ze nog zulke studies doen?

Dat ze meer vakantie hebben en een redelijk pensioen?

Vroeger was dit inderdaad hun voordeel.

Maar hoeveel vakantie hebben zij nu nog méér dan anderen, die

de vijfdegenweek hebben — regenten en licentiaten niet — en heeft thans niet iedereen een pensioen?

En ondertussen steeg hun wedde nooit naar verhouding.

De jongste regeringen hebben het statuut van de leerkrachten verwaarloosd zoals ze dat van de ambtenaren verwaarloosden. Niet te verwonderen dat ook die het beu worden en hun eisen stellen.

De verpleegsters kwamen op straat, de rijkswachters dreigen er op te komen. Het zijn evenmin klassieke betogers!

Wie schiet er nog over? De arbeiders?

Moeten zij niet geregeld staken tegen hun vakverenigingen in? Zijn wilde stakingen niet eveneens aan de orde? Was Vieille-Montagne geen type-voorbeeld van moderne staking? Zijn de vakbonden niet meer en meer bekommerd om de eigen machtspositie van degenen die leven van het geld van de arbeidersbijdragen dan om de arbeiders zelf? Wat hebben de arbeiders te vertellen in hun vakverbond? Ze mogen niet eens zelf hun kandidatenlijsten opstellen bij de verkiezingen in de bedrijven. Die worden hen paternalistisch van bovenaf opgedrongen.

Dezelfde zonderlinge democraten beletten dan met alle ondemokratische middelen dat nieuwe syndikaten zouden ontstaan.

Het is duidelijk dat op die wijze het vertrouwen van de arbeiders in het vakverbond wordt ondermijnd en dat er meer wilde stakingen losbarsten dan dat er georganiseerde zijn.

De regering is niet in staat de sociale vraagstukken een oplossing te geven. Daarenboven is ze hopeloos verdeeld.

Sinds de co-voorzitter van de BSP, de heer Van Eynde, op het regeringsontwerp over de agglomeraties en federaties losgestormd is als een olifant op een porseleinwinkel, vlot het hekemaal niet meer in de ploeg-Eyskens.

De heer Eyskens schijnt er waarachtig zelfs zijn pretentie bij te verliezen, wat op zijn minst gezegd een mirakuleus verschijnsel is. Zou dit mirakel bestendig worden, dan houdt de regering het niet lang meer uit want dit was het cement dat de regering nog samenhiield.

Deze anti-Vlaamse regering, die onze meerderheid, ons grondgebied en onze kinderen te Brussel roofde en daarnaast elk jaar tientallen miljarden, door ons 40 % te geven van de begroting, die voor 60 % bekostigd wordt door de Vlaamse belastingsbetalers, is ook nog een anti-sociale regering.

Het masker van de zogeheten sociale regering werd de jongste weken door de betogers uit alle maatschappelijke groepen weggerukt.

Het zijn zij niet die beweren sociaal te zijn, die het ook zijn. Dat ware immers ook al te goedkoop.

De massa, de basis, heeft dit juist ingezien en deze regering veroordeeld. De massa velde een juist oordeel.

wim jorissen

zij willen niet

Het VU-voorstel tot Vlaams overleg over de uitvoering van de in december 1970 goedgekeurde grondwetsartikelen is bij de socialisten en PVV-ers niet in goede aarde gevallen. Het (unitaire) BSP-partijbureau antwoordde kortweg niet, en nam niet eens de moeite die brute weigering te motiveren.

Op hun beurt hebben nu ook de Vlaamse PVV-ers laten weten « dat er geen aanleiding bestaat om samen met de Volksunie de verdere aanpassing van onze staatsstructuren na te streven ». De reden: aan de vooravond van de jongste parlementsverkiezingen voerde de VU een « ware haatkampanje » tegen de PVV, en de VU heeft « de grondwetsherziening, waartoe de Vlaamse PVV in belangrijke mate heeft bijgedragen, steeds fel bestreden ». En bovendien, zo zeggen de Vlaamse PVV-ers, stellen wij vast dat de VU haar radikaal federalistisch programma handhaaft. Zij vinden dat de VU iets nastreeft « dat onomwonden separatisme moet worden genoemd ».

willen zij wel?

VANDEKERCKHOVE

En zopas heeft ook CVP-voorzitter Vandekerckhove gereageerd op het VU-voorstel. « Gazet van Antwerpen » brengt het bericht onder de titel « CVP bereid met VU te onderhandelen over Vlaams front ». En « De Standaard » titelt op zijn bladzijde 6 van donderdag: « CVP wil met VU praten ». Toch heeft de Standaard-redacteur het proza van de CVP-voorzitter blijkbaar wat kritischer gelezen, want hij voegt eraan toe: « In parlement... ». En hij stelt vast dat die « bereidheid tot praten » nogal vrijblijvend is geformuleerd.

Dan is « Het Laatste Nieuws » toch minder naïef en eerlijker waar het bloklettert: « Vlaamse PVV en CVP verwerpen voorstel VU ». Want hoe sibyllijns de CVP-brief ook is opgesteld, hij komt in feite op een weigering neer. Oordeel zelf, lezer: « Wat het verleden ook aan negatieve houdingen moge opgeleverd hebben, aanvaardt de CVP de medewerking van alle parlementsliden uit welke partij ze ook mogen komen. De best aangewezen plaats voor deze contacten, zoals reeds vroeger door de CVP medegegeeld, is het parlement waar de ontwerpen worden neergelegd en besproken ».

Daar het CVP-antwoord ons pas bereikte op de dag dat ons blad wordt afgesloten, komen wij er volgende week uitgebreider op terug.

zwarte markt

Dat er in bepaalde pers naar aanleiding van de tragische dood van wereldkampioen Jempi Monseré aan walgelijke lijken-exploitatie werd gedaan en dat op de begrafenis zelf heel wat prominenten zichzelf in de kijker plaatsten weet nu onderhand iedereen wel.

Maar dat de verdwazing ook op een ander vlak om zich heen greep blijkt uit volgende authentieke feit, dat zich de dag van de begrafenis van de verongelukkete kampioen te Roeselare onmiddellijk na de uitvaartmis voordeed. Er waren niet voldoende doodsprentjes gedrukt en velen moesten het dus zonder dit souvenir aan hun idool stellen. Geen nood, dra ontstond op het kerkplein een zwarte markt in

Monseré-doodsprentjes. Sommigen betaalden tot honderd frank voor zo een prentje...

mansholt

De lange Fries was vorige dinsdag de kop van Jut tijdens de boerenbetoging. Hij werd ontelbare keren (symbolisch) opgehangen, verbrand, naar de maan geschoten, begraven... Eigenlijk niet zo heel rechtvaardig, want het is ten slotte Mansholt niet die de verantwoordelijke is voor de grote boerenmiserie. De man heeft trouwens al dadelijk scherp van zich afgebeten. « Deze betoging had niet tegen mij moeten gericht zijn » zo verduidelijkt hij « maar wel tegen al wie de boeren de jongste maanden de werkelijke situatie hebben verzwegen ». Hij vernoemde met geen woord de Belgische Boerenbond, maar zei het zo: « Het Deutsche Bauernverband bijvoorbeeld heeft zijn boeren nooit verteld dat de Franse boeren helemaal geen prijsverhoging voor granen willen. Iets dergelijks is ook in België en Nederland gebeurd ». Het zou wel eens kunnen dat de kwade luim van onze boeren zich weldra niet alleen maar tegen Mansholt zal richten.

voorlopig?

De regering trekt dus haar eigen halflachting ontwerp op de agglomeraties en federaties van gemeenten weer in. Er zou, na ruggespraak met de PVV-ers Descamps en De Clercq, een nieuwe tekst worden gemaakt. Om de « liberté du père de famille » mordicus op 1 september a.s. te kunnen invoeren zouden enkel de agglomeraties en hun organen (Brussel!) worden opgericht. En de federaties worden « ad calendae graecas » gestuurd... Van de gordel van sterke Vlaamse federaties als een dam rond Brussel, waar de CVP een van haar strijdrossen had van gemaakt, komt dus maar weer eens (voorlopig?) niets in huis...

abonneer
op « WIJ »
235 fr.
tot einde
december

het eeuwige spel

En zo herhaalt zich altijd weer de ellendige geschiedenis. In ruil voor Vlaamse toegevingen (die dadelijk uitgevoerd worden) wordt de Vlaamse CVP-ers iets beloofd dat zij als « Vlaamse overwinning » kunnen verkopen aan de brave Vlamingen. Maar vóór zij dat « iets » ook in een wettekst gegoten krijgen, wordt er weer gepingeld en moeten zij opnieuw water in hun wijn doen. Om het gestemd te krijgen nog eens. Eer de uitvoeringsbesluiten in het Staatsblad verschijnen nog maar eens. En dan is het nog bijlans niet zeker dat de wet ook werkelijk wordt toegepast... De geschiedenis van al wat aan taalwetten te Brussel ooit werd goedgekeurd is daar een leerzaam voorbeeld van.

Je moet als nuchtere Vlaming geen enkele profetische aanleg hebben om nu reeds te voorspellen dat de CVP in ruil voor de schandelijke toegeving die « liberté du

père de famille » heet weer eens een dooie mus in de plaats zal krijgen. In het beste geval!

globaal akkoord...

In de schoot van de regering is het dus tot een « globaal akkoord » gekomen over de bevordering van het Vlaams onderwijs te Brussel. Bijna twee miljard zullen er worden tegenaan gegoooid, zo heet het. Nee, over het feit dat het grootste deel van dat (beloofde) geld vroeger al eens beloofd was voor de uitbouw van het Nederlandstalig lager onderwijs zullen wij vandaag maar eens niet zeuren. Wij zouden zelfs geneigd zijn te gaan juichen, was het niet dat Jef Claes (« Het Volk ») ons vorige maandag waarschuwde dat het akkoord ons weinig reden tot juichen biedt. Hij noemt het zelfs vlakweg een slechte regeling... Waarom? Wel, wij laten Jef zelf aan het woord: « Politieke touwtjestrakkerij heeft het oorspronkelijk opzet, nl. de bevordering van het Nederlandstalig onderwijs, ontkracht. De voorgestelde regeling komt neer op een eenzijdige wijziging van het schoolpact. Het rijksonderwijs zal er wel bij varen maar het Vlaams onderwijs in zijn geheel is er weinig mee gebaat. De vrijheid van het gezinshoofd dreigt helaas uit te lopen op de zoveelste Vlaamse nederlaag. Tja... als WIJ zo iets zeggen zijn wij natuurlijk extremisten ».

En minister Héger is niet eens in staat met Vlaamse boeren een gesprek in het Nederlands te voeren...

zon en wijn

Sinds jaren slijten we onze zomervakantie in een dorpje van minder dan driehonderd zielen, ergens tussen de naar thijm en lavendel geurende garrigue van Languedoc. Veel zon, zomerzotte krekels die op het heetste van de dag de enige lavaaimakers zijn, 's avonds een partijtje petanque onder de dorpsplataan. Enfin je kent dat soort van landelijke vakantie wel.

Heel die hoek van Languedoc en Provence is nog altijd een boerenland bij uitstek. In ons dorp zijn er drie mensen die leven van een ander beroep dan de landbouw: de onderwijzeres met daarnaast een meise die gaat werken ergens in een klein tekstielbedrijf en een oudere vrouw die kuint bij een notaris in de stad. Voor de rest wijn- en fruitboeren.

Dat ze zich doodwerken, zouden we niet durven beweren. Het zijn Mediteranen: ze moeten veel uitleg geven bij al wat ze doen, tegen dat ze goed bezig zijn zit de zon trouwens al te hoog aan de hemel en na de siësta blijft er in de lauwe zomernamiddag maar een heel kort lapje tijd om te werken, want klokslag zes begint de petanque.

Een streek om spreekwoordelijk te leven als God in Frankrijk. Wat we dan ook telkenjare met vernieuwde overtuiging doen. Maar of onze dorpsbewoners ook leven als goden?

Het zijn boeren, op het gemakje-aan weliswaar, maar desalniettemin boeren. Monokultuur: de wijngaarden bedekken het land tot aan de verste horizon. Vroeger was daar de moerbeiboom bij, op

wiens bladeren de zijderups geteeld werd. Maar dat is geleden van voor de tijd dat de nylon uitgevonden werd. En sinds enkele jaren is er het fruit gekomen. De pieds noirs, die van Algerië terugkeerden, hebben met pioniersijver het hele prachtige land tussen de garrigue bevoeid, zo'n beetje in de stijl van de groene mirakels in Israël. Het heeft vier seizoenen goed gemarsjeerd, maar vandaag de dag smijten ze ons de perzikken en de golden delicious naar de kop, als ze al niet bezig zijn om er ergens een ravijn mee te vullen. Zes jaar terug premies voor aanplanting, vandaag premies voor het rooien.

Tot voor een paar jaar verliep het leven in dat dorp en in alle dorpen daarrond volgens het onwrikbaar ritme der seizoenen. Van de ijzige mistral in de winter over de koperen augustuszon streefde alles naar het hoogtepunt: de wijnoogst. Alle wijngaarden waren dan vol met boeren, vrouwen en kinderen; zingende mensen die van 's morgens vroeg tot 's avonds laat er voor zorgden dat zo vlug mogelijk — zolang het weer meezat — de duizenden karreladingen druiven naar de wijnkoöperatief werden gekard. En dan herbegon de kalme maar nooit-aflatende bedoening: het snoeien en verzorgen van de wijngaard.

Van die rustige jaarindeling komt voortaan niets meer in huis. De wijn is nog maar pas gekuipd, of de boeren maken zich klaar voor een seizoen dat ze vroeger niet kenden: het seizoen van de betogingen. On va se battre pour vendre notre produit, week na week lopen ze met veertig-vijftigduizend man te hoop in Nîmes of Avignon of Montpellier. Brussel-verleden-dinsdag in het klein. Het betogen voor een menswaardige wijnprijs maakt sinds een paar jaar deel uit van de vaste arbeidscyclus: snoeien, herplanten, eggen, spuiten, oogsten en marsjeren. Niet snoeien, geen geld. Niet mesten of spuiten: geen geld. Niet betogen: geen geld.

Nou, we zouden ons voorbeeld heus niet in ons vakantieland moeten gaan zoeken, duizend kilome-

ter van hier. In onze zwaardere grond en ons natter klimaat, met onze labeurteelten hebben de boeren het hier best niet beter dan daar beneden in het land van de zon. Wanneer we dan toch over onze vakantieboeren schrijven, dan is het omdat we aan de rand van hun vlakke en garrigues het alternatief hebben gezien.

Een paar tientallen kilometer naar het noorden beginnen de Cevennes, een getormenteerd berglandschap waar de boer sinds meer dan duizend jaar wortel had geschoten. La terre qui meurt sinds vele tientallen jaren, maar de jongste tijd steeds sneller en onherroepelijker. Spookdorpen met tot ruïnes vervallen huizen rond een kerkje, dat in het allerbeste geval nog ergens in een bestofte administratie geklasseerd staat als een « chef-d'œuvre en péril ».

De mensen zijn weggetrokken. En in de plaats kwamen slangen en adders. Hele kluwens adders. Ze vinden schuilplaatsen te over in de muurspleten van de vervallen huizen. Hun voedsel halen ze in de halfdonkere huizen en stallingen, waar allerlei knaagdieren leven van wat de overwoekerde velden en de halfvergane boomgaarden nog te bieden hebben.

We zien het iedere zomer onder onze ogen gebeuren: duizend jaar oud boerenland wordt terug steppe.

Dat het hier zo'n vaart nooit zal lopen? Mogen we een gooi doen naar een toekomst zowat over een kwarteeuw? Betogingen in de steden, tegen de verwaarlozing van de groene wereld, tegen de versteping, tegen de onherbergzaamheid van een door de mensen verlaten land.

Overdreven? We hopen het. Uit de grond van ons hart!

dio genes.

boerendinsdag te brussel

« ze zijn kwaad, laat ons hopen dat er niets ergs gebeurt »

Dit zegt ons iemand van de Boerenbond wanneer wij kwart vóór twaalf op het IJzerplein aankomen. Er staat reeds een compacte landbouwersmassa samengegromd op het plein en in de belende straten en van overal komen dichte drommen aangestapt met zelfgemaakte bordes en spandoeken. Zij moesten kennelijk niet gepraamd worden om naar Brussel te komen. Velen dragen houten en ijzeren drietanden mee, het symbool van de militante boerenbeweging. Er wordt niet gezongen weinig geroepen maar onophoudend knallen de voetzoekers. Tegen 12 u. is het duidelijk dat dit een reusachtige betoging wordt: de massa is onoverzienbaar geworden en dicht zienderogen aan. Er zijn opvallend weinig vrouwen. Jonge boeren rukken de houten steunpalen van jonge boompjes weg. In hun stevige knuisten worden het vervaarlijke knuppels. Links en rechts staan groepjes witgehelmden Brusselse politieagenten. Als de eerste tramleidingen worden neergehaald en de aanhangwagens van een zware Nederlandse vrachtwagen wordt losgekoppeld, komen zij uiterst voorzichtig en sussend tussenbeide. Je voelt het aan alles: er is gevaar voor plots wild uitslaand geweld, er gaat dreiging uit van die samengepakte stugge massa. Nog steeds pogen auto's, trams en vrachtwagens langzaam

hun weg te vinden door de mensenzee. Je vraagt je af waarom het verkeer in 's hemelsnaam niet omgeleid werd. Dat moet hier slecht aflopen met al die prikkelbare, balsturige mensen bijeen...

★ Als kwart voor een tergend langzaam de kop van de stoet in beweging komt, is het al duidelijk dat de minime ordedienst van de inrichters de massa niet meester kan. Het is één drummen en door elkaar lopen. De personaliteiten vooraan glimlachen breed naar de meute fotografen, maar erg gerust lopen zij er niet bij: achter hen is het een ziedende zee. Als de eerste rijen de Adolf Maxlaan indraaien naar het Brouckèreplein toe zien we nog net hoe de brede viadukt plots ingenomen wordt door een joelende troep betogers. Op het Brouckèreplein wordt een toeschouwer met eieren bekogeld. Maakte de man een ongelukkig gebaar? En in dichte rijen komt vanuit de Jacqueminaan een grote groep Franse boeren de betogersmassa vervoegen. Oorverdovend is het lawaai van de knalbussen en voetzoekers geworden. Naarmate de massa het Beursplein nadert vliegen steeds meer eieren in het rond: naar giechelende winkelluffers achter de ramen, naar gekdoende kantoorlui die zich veilig voelen op de verdiepingen.

★ Op de trappen van het Beursgebouw hebben personaliteiten allerhande en veel parlementsleden postgevat om, zoals het heet, de stoet « te schouwen ». Vlak ervoor heeft een afvaardiging Friese boeren postgevat met bordjes « eenheid in de EEG, of gedaan ermee ». Denken de betogers dat Mansholt zelf op de trappen van de Beurs aanwezig is? Tot driemaal toe komt het daar tot een bombardement in regel, met rotte eieren, aardappelen en dode kippen. Het is « sauve qui peut » dan bij de personaliteiten. De CVP'er Meyers van Hasselt krijgt een bruingeverde kip in de nek en de welgedane PVV-voorzitter Pierre Descamps wordt bijna getroffen door een ei. Jammer, de man had na zijn beruchte brief wel degelijk een Vlaamse eierkoek verdiend.

★ Tot omstreeks half vier hebben wij ze daar zien voorbijstappen, de betogers. In dichte gelederen, af en toe wat roepend, de bordjes en spandoeken hoog in de lucht stekend, zwaaiend met landelijke attributen als varkenskoppen, dode biggetjes, kippen, stropoppen. Mansholt en Héger zijn de grote boosdoeners in hun ogen. En in talrijke min of meer geslaagde rederijksverzen over koeien, melk, vlees en aardappelen wordt de boerenproblematiek den volke kond gedaan.

Als wij teruggaan in de richting van het Brouckèreplein wordt het ons plots duidelijk dat het Beursplein kennelijk de kalmste plek uit de hele betoging was. Op alle straathoeken zijn de balustraden uit het plaveisel gerukt, de banden van alle auto's langs de weg zijn platgezet, tegen uitstalramen hangt eierstruif en tal van ruiten

zijn gebroken, signalizatiepalen zijn afgebroken of omgeplooid. In het hotel Métropole, waar goed gesitueerde lui aan fijne tafeltjes zitten, host een groep boeren naar binnen. En de Adolf Maxlaan is een slagveld. Op de Kruidtuinlaan en aan de Antwerpsepoort heeft blijkbaar een vernielende storm gewoed: alle tunnelafsluitingen zijn afgebroken en naar beneden geworpen, een krantenstalletje brandt, verderop ligt een gekantelde wagen op de weg, een andere is totaal uitgebrand... Heeft het wachten hier té lang geduurd?

★ We vinden onze auto ongeschonden terug en rijden, niet zonder moeite, tot aan de Zuidlaan waar de betoging normaal ontbonden wordt. Er staat een tram in lichte-laaie, tal van straatstenen zijn opgebroken, jonge bomen zijn afgebroken en uitgerukt en bij de uitgang van Lemonnierlaan en Stalingradlaan wordt een gevecht in regel geleverd tussen grote groepen betogers en gehelmden en gewapende rijkswachters. Een wilde toestand die tot na zessen daar zou duren. Wij hebben met tal van boeren gesproken die inmiddels opstapten naar hun autobussen, en steeds weer kregen wij te horen « dat Brussel nu wel zal weten dat er nog boeren zijn », dat « het moest gedaan zijn te lachen met de boeren », dat « je in België toch niet meetelt als je braaf blijft », dat « zij die het meest van hun oren maken, ook het meest krijgen ». En ook: « zij willen onze ondergang » en « wij moeten allemaal naar de fabrieken, dat past beter in hun kraam ». De Boerenvuist bonkte hard op tafel, zal men nu eindelijk naar de boeren luisteren?

stierf de eeg deze week te brussel?

(ACU) — Over de Europese landbouwersbetoging van dinsdag jl. te Brussel kan men nooit te veel schrijven: deze goed begonnen, maar tragisch geëindigde manifestatie schijnt een keerpunt te worden in het landbouwbeleid van de EEG, en in het bestaan zelf van de EEG.

Men mag nooit vergeten dat de landbouwersstand van de Zes Landen de enige sociale groep in de Gemeenschap is waarvan het sociaal-economisch voortbestaan in hoge mate afhankelijk is geworden van het beleid dat gevoerd wordt door een naamloze Europese administratie.

Noch de kleine zakenlui noch de grote industriëlen en bankiers, noch de loon- en weddetrekkenden, noch de beamtenden werden bij de behandeling van vitale aangelegenheden inzake hun inkomen in zulke hoge mate als de boeren afhankelijk van ongrijpbare supranationale EEG-besturen.

De boeren komen met hun desiderata niet meer terecht bij een nationale onderhandelingspartner die ze kennen en die nog voldoende beslissingsmacht overgehouden heeft.

boeren: lijfeigenen van de eeg

De bevoegdheid van de nationale administratieve en politieke gezagsdragers werd inzake landbouwbeleid in die mate ontmanteld, dat bijv. minister Héger, zelfs indien hij het wilde, de boeren van zijn land niet veel hulp meer kan bieden. De landbouwersberoepsverenigingen die in het verleden vertrouwd waren met de nationaal-bepaalde werkingsmethodes, eisenprogramma's en democratische drukingsmiddelen, kunnen nu niet meer als doeltreffende pleitbezorgers optreden bij de EEG-instanties die in andere sferen leven, en niet onderworpen zijn aan democratische controle langs parlementaire of andere weg.

Men mag zich niet laten meeslepen door de emotie over afzonderlijke gevallen van gewelddadigheid tijdens de betoging van dinsdag. De faam van Brussel als « hoofdstad » van de EEG en als aangewezen plaats voor

HEGER ONTSLAG!

De bureaus van de VU-frakties van Kamer en Senaat hebben kennis genomen van de massale opkomst en van de fatale woede-uitbarstingen op de landbouwersbetoging van 23 maart; menen dat deze vooral veroorzaakt werden door de jarenlange verwaarlozing van de landbouwsector door de regering en dit ondanks de herhaalde waarschuwingen van de oppositie en zelfs van leden van de meerderheid;

eisen voor de landbouwers onmiddellijk lonende prijzen en een behoorlijk sociaal statuut met een algemeen basispensioen en gelijke kindervergoedingen;

geven senator Persijn en volksvertegenwoordiger Sels opdracht de regering zeer dringend te interpellieren;

eisen het ontslag van de minister van Landbouw die door zijn lakse en gebrekkige politiek de rechtstreekse oorzaak is van de grote mistevredenheid van onze landbouwers, wier vertrouwen hij volledig verbeurd heeft.

Europese betogingen is deze week ernstig in het gedrang gekomen. Maar over deze kant van het gebeuren handelen we thans niet.

Als we in onze titel de mogelijkheid suggereren dat deze week niet alleen een Waalse landman, maar de EEG zelf in de Brusselse straten is gestorven, willen we dieper doordringen in een sociaal-politieke konfliktituatie. Deze week is zonneklaar gebleken dat het landbouwbeleid van de EEG zich in het luchtledige van een ondemocratische administratie mijlener verwijderd heeft van de levende mensen, van de gezinnen en de bedrijven over wier toekomst ze beslist.

Het is ondenkbaar dat deze toestand van politieke EEG-schizofrenie nog lang draaglijk blijft voor de betrokkenen. We begrijpen dat de boeren van alle EEG-landen zonder onderscheid, en in de eerste plaats onze eigen boeren, zich niet onder de naamloze voorgedij van Mansholt's EEG-administratie laten stellen.

De Europese boerenstand heeft een té lange en een té rijke traditie van democratisch zeggingsrecht om ten onder te gaan in de politieke onmondigheid.

sterling-knuppel in euro-hoenderhok

Het is een bar slechte week geweest voor de EEG. Ook al omdat, naast de dramatische landbouwkrisis, Parijs een onderwerp heeft aangesneden dat de toetredingsonderhandelingen met Groot-Brittannië hopeloos kan blokkeren. We bedoelen het Franse memorandum waarin gezegd wordt dat, bij de toetreding van Engeland, ook een beginselakkoord moet bereikt worden over het losgooien van de sterling-bindingen tussen het kandidaat EEG-land Engeland eensdeels en de buiten-Europese leden van de sterlingzone anderdeels.

Als de Fransen het vraagstuk van het voortbestaan van het pond als reservevaluta in de wereldhandel op die wijze stellen, is de kans gering dat de onderhandelingen over het Britse lidmaatschap ooit van de grond komen.

Er lag deze week een dode landbouwer op de Brusselse keien. Tevens zieltogde in eindeloze palabers een bepaald ondemocratisch concept van de EEG. Het wordt hoog tijd voor een totaal andere Europese aanpak.

ambtenaren steeds meer achterop

In een vergelijkende studie bij de diensten van het Openbaar Ambt gedurende de jaren '65-'66 inzake de bezoldigingen in de openbare en privé-sektor, stelde men vast dat voor de lagere bedieningsgraden, o.a. deurwachter, klerk en opsteller de volgende verschillen merkbaar waren:

	Basiswedde		Werkelijk loon	
	Beginwedde	Eindwedde	(Basiswedde + indirect loon) Beginwedde	Eindwedde
Deurwachter	Staat 32% hoger	Priv. 21,6% hoger	Priv. 4,6% hoger	Priv. 68 % hoger
Klerk	Staat 33% hoger	Priv. 10 % hoger	Priv. 4 % hoger	Priv. 52,7% hoger
Opsteller	Staat 24% hoger	Priv. 3,9% hoger	Priv. 11,3% hoger	Priv. 43,7 % hoger

Men stelt dus vast dat de beginwedde bij de staat (aan 100%) veel hoger lag dan in de privé-sektor, doch deze laatste bij einde loopbaan de Staat overtrof. Indien men echter rekening houdt met het indirect loon voor een vergelijking inzake het werkelijk loon (verlofgeld, 13e maand, enz. inbegrepen) was de wedde in de privé-sektor in feite hoger, zowel bij het begin van loopbaan als bij het einde en dit laatste zelfs zeer sterk. Het indirect loon bij de Staat vertegenwoordigde 20 % van de basiswedde, doch in de privé-sektor 66%.

om een idee te geven:

In grote bankinstellingen verhoogde de basiswedde algemeen met: 5 % (ook de 13e maand en verlofgeld) in 1966, 2,5 % (en 300 per maand voor kleine wedden) in 1967, 200 fr per maand in 1968, 4,5 % in 1969 met een minimum wedde vastgesteld op 9.500 per maand 6 % (begin van het jaar) en 1 % (later) in 1970, 11 % (voor grote wedden) tot 16 % (kleine wedden) op 1-1-1971.

Voor «duur leven» (heel iets anders dan indexaanpassing) gaf men in 1967 daarenboven een verhoging van 30 % van een «duur leven schijf» in wedde bij.

In 1966 werd als indirect loon een forfaitair bedrag van 600 fr en 3.000 fr uitgekeerd en in 1967 nog een forfaitair bedrag dat gelijk was aan een normale jaarlijkse verhoging (dus twee jaarlijkse verhogingen samen ineens uitbetaald).

Voor 1971 wordt voorgesteld de 13^e maand te brengen op 200 % van een maandwedde (dus in feite een 13^e en 14^e maand).

Daarenboven zou het verlofgeld nogmaals verhoogd worden niettegenstaande dit reeds veel hoger is dan bij de Staat (in vele gevallen dubbel zo veel).

en de staat?

De basiswedde van de Staatsagenten, die niet meer werd gewijzigd sinds 1-7-1962, werd op 1-4-1967 verhoogd met 3.000 fr per jaar en op 1-6-1970 met 3 %. Dat is alles inzake weddeverhoging.

Op 14-2-1968 werd bij K.B. een programmatietoelage voor het jaar 1968 toegekend die vastgesteld werd op 1.000 fr, betaalbaar op 15-3-1968 en 500 fr betaalbaar op 15-7-1968.

In 1969 werd tweemaal een toelage uitgekeerd van 1.200 fr plus een toeslag van 1,2 % voor de wedden boven de 100.000 fr.

Op 26-11-1969 werd een nieuwe toelage voor 1970 voorzien, betaalbaar in januari en december op basis van de vorige in 1969 uitbetaald, nl. 1.200 fr + 1,2 % (dus tweemaal dezelfde als die in 1969).

In 1971 zal in december nog een toelage uitgekeerd worden van 2,4 % met een minimum van 3.000 fr.

Toelagen dus om het personeel te sussen maar in feite geen drastische weddeaanpassingen.

Het is dus logisch dat men spreekt van een noodzakelijke herwaardering van het Openbaar Ambt.

Het is ook niet te verwonderen dat het verslag van de Vaste Wervingseksaris voor de laatste jaren gewag maakt van de moeilijkheid om staatspersoneel (en vooral goede kandidaten) voor de betrekking in de staatsdiensten te verkrijgen, voornamelijk in de begraafplaatsen van niveau 1 en 2.

drastische weddeverhoging nodig

Het financieel aspect van de staatsbetrekkingen is niet meer zo aantrekkelijk. Het enige voordeel, het pensioenregime bij de Staatsdiensten, weegt niet meer op tegen de financie-

le voordelen in de privé-sektor. Temeer daar ook voor deze sektor een pensioen wordt geëist aan 75 % van het werkelijk loon ook kosteloos vervoer van en naar het werk en 4 weken betaald verlof, gekoppeld aan de 40-uren week, zoals voorgesteld wordt door de vakbonden. De 40-urenweek bestaat nog niet eens bij de staatsdienst. Diezelfde vakbonden zouden akkoord gaan met slechts een vervroegde indexaanpassing en een voorschot op weddeaanpassing (dus nogmaals een kleine toelage uitkering, zonder een drastische weddeherziening).

Het Liberaal syndikaat vraagt in zijn eisen voor de staatsagenten een verhoging van 25 % in afwachting van nieuwe weddeschalen en het Kartel der Onafhankelijke Syndikaten vraagt om 18 % verhoging met ingang van 1-1-1971 plus 7 % in 1972. Deze 25

% is niet overdreven en volledig verantwoord volgens onze voorgaande cijfergegevens, die laten blijken dat de privé-sektor in feite sinds de eigenlijke weddeaanpassing bij de Staat een weddeverhoging kende van 30 % en meer (bij sommige kredietinstellingen zelfs 35 %).

grote en kleine garnaal

Voor de wedden van de Staat bedoelen we die voor de ministerieel administratie. Er is nog een groot verschil trouwens tussen die staatswedden zelf en die toegekend in andere openbare en semi-openbare instellingen, zoals o.a. Rekenhof, Algemene Spaar- en Lijfrentekas, Nationale Bank en Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid (deze laatste kreeg onlangs nog een verhoging van 6 %).

In deze instellingen staan de wedden voor bepaalde graden veel hoger dan die in de eigenlijke ministerieel diensten. «Le Soir» van vrijdag 19-3-jl. maakt gewag van een verschil in meer gaande tot ruim 1,5 miljoen voor elk der topambtenaren uit de financiële parastaten tegen die uit de ministerieel administraties. Het bourgeoisblad

pakt uit met een relaas over de wedden van de ambtenaren-generaal, doch zwijgt over de minder hoge ambtenaren (spil van de administratie) en vooral de massa kleine en kleintjes in de rijksadministratie.

Vice-eersteminister Cools is van mening dat de verhoging van wedde voor de staatsagenten niet opgaat in de huidige financiële toestand van het land. Hij was wel akkoord dat de wedde van de ministers praktisch verdubbeld werd...

Zijn syndikaat eist sterke verhoging in de privé-sektor, doch dat is niet erg voor de Staatskas want iedere burgerkléint betaal da. DAT IS ONRECHTSTREEKSE BELASTING.

eisen

Bij de financiële herwaardering voor de staatsagenten zou ook o) het oog moeten gehouden worden:

- gelijkheid in graad en gelijkheid in bezoldiging voor alle graden vooral die graden die tot eenzelfde ministerie behoren,
- evenwicht tussen verschillende sectoren en groepen in het openbare leven,
- de kaders uit een even aantal betrekkingen doen samenstellen, zodanig dat, voor zolang en waar de administratie nog unitair blijft, er geen discriminatie ten opzichte van de Nederlandstaligen meer kan gebeuren, ander krijgen de Franstaligen zoals gewoonlijk één meer bij oneven kadercijfers,
- nagaan welk kader en hoeveel openbare functies het volume werk, vooral waar veel Nederlandstalig werk gedaan wordt, verantwoord is,
- sedert 1962 zijn bepaalde bezoldigingen in de ministerieel administratie praktisch niet of belachelijk weinig vooruitgegaan. Men citeert in dit verband de barema's van de adjunct-adviseur (vroegere divisiehoofd of onderdirecteur) die slechts met 7 % zijn gestegen, tegenover bv. de bezoldiging van de opstellers (die zelfs nog te weinig betaald wordt evenwel in vergelijking met de privé-sektor) die in de waarden van konstante prijzen, met 47 % is omhooggegaan.
- De beginwedde van bestuurssekretaris (bureau-chef) is met 20 % achterop geraakt.
- de minimumwedden bij de Staat staan nog ver beneden die van de ongeschoolden in de privé-sektor, die reeds 9.500 fr en zelfs 10.000 fr per maand heeft aanvaard als minimumwedde.
- de Belgische Boerenbond die de minimum van 10.000 fr per maand uitkeert en nu bij staking 2 % + 4 % wil bijvoegen, wordt door de vakbondorganisatie nog verder bedreigd met staking.
- De verdaging van de ambtenarenstaking door de vakbonden voorspelt niet veel goeds qua wezenlijke lotsverbetering.

germain waegemans,
staatsambtenaar
financiën.

waalse (?) jeugdraad

In het Belgisch Staatsblad van 3 maart troffen wij een leerrijke adressenlijst aan: die van de leden van de «Franstalige Jeugdraad», benoemd bij ministerieel besluit van 23 december 1970.

Ook zonder de halfgebakken kultuurautonomie waarmee de belgieisten ons willen paalen zouden wij op het standpunt staan dat de Walen (en de verfranse Vlamingen die wij verzocht worden met een eufemisme «Franssprekenden» te noemen) voor hun Jeugdraad benoemen wie zij willen.

Daarbij doen wij drie vaststellingen:

★ Van de 55 leden dragen er 18 Nederlandse namen; bij de plaatsvervangers is de verhouding 10 op 55.

Waarschijnlijk hebben al deze mensen geen herinnering meer aan hun Vlaamse afstamming of willen ze die kwijt. Deze lijst (die toch jongelui bevat welke representatief geacht worden voor het jeugdwerk in het Franse landsgedeelte) toont echter eens te meer aan hoeveel Vlaamse volkskracht al weggevloeid is naar de Walen. Door ons worden zij versterkt, voor een aanzienlijk deel door ons wordt hun aantal nog enigszins opgehouden tot de schijn van een pariteit.

Van langs om meer wordt het Waalse volk een samenraapsel van vreemdelingen, hoofdzakelijk bijeengehouden door de (Franse) taal die zij spreken. Vlamingen vormen vermoedelijk reeds een vierde tot een derde van dit geheel.

★ Van de 55 leden wonen er 21 (bijna de helft!) in een van de 19 Brusselse gemeenten; bij de plaatsvervangers is de verhouding 22 op 55.

Brussel gaat dus weer eens met een overmatig deel van de koek (in dit geval van macht, invloed) lopen. Of geraakt het Waalse leven stilaan geconcentreerd in «Wallonië's grootse stad» — zoals sommigen reeds zeggen?

Hoelang moet het nog duren vooraleer de Walen inzien dat het hun eigen belang is, mét Vlaanderen's hulp Brussel aan banden te leggen?

★ Zowel bij de leden als bij de plaatsvervangers bevindt zich iemand uit Vlaanderen of toch met een adres in een faciliteitenloze Nederlandstalige gemeente. Het gaat om:

— André van Haudenhove, avenue des Acacias, 6 te Hoellaart;

— Jules Maesschalck, avenue des Acacias 3 te Buisingen.

Vooreerst bestaat deze straatnaam (toevallig tweemaal dezelfde en toevallig tweemaal in de kwetsbare dunne Vlaamse strook ten zuiden van Brussel) niet in de vernoemde gemeenten. Daar komen geen «avenues» voor, alleen «lanen». Ten tweede is het niet Buisingen maar Buisingen (om een duistere reden wordt de oude schrijfwijze van een Vlaamse plaatsnaam geacht zijn Franse «vertaling» te zijn). De fout komt ook in de Nederlandse versie van de adressenlijst voor; geen enkele plaatsnaam is daar trouwens vertaald (bv. Bruxelles, Liège, Dettignies), laat staan een straatnaam.

Maar er is meer: is het geoorloofd, mensen uit het Nederlandstalige landsgedeelte op te nemen in 's lands «Franstalige Jeugdraad»? Welke vereniging vertegenwoordigen zij daar wel? Volgens welke normen worden zulke «Franstaligen» gekozen?

Het is natuurlijk al een vooruitgang tegenover vroeger, toen ook franskljons het Vlaamse verenigingsleven, zelfs officieel, konden vertegenwoordigen. Maar wij voelen niets voor een toestand waarin verfranse Vlamingen of zelfs Walen, met een adres in Vlaanderen, bedrijvig zijn in het Waalse verenigingsleven. Wij weten immers uit ervaring al te goed dat dit uitloopt op het bevestigen of vormen van Franse kernen op Vlaams gebied, vooral rond Brussel.

Eén enkele omstandigheid zou ons met deze gang van zaken enigszins kunnen verzoenen: de wederkerigheid, het benoemen van een in het Walenland wonend Vlaams lid. De lijst van de Vlaamse jeugdraad is inmiddels verschenen. Van wederkerigheid is er geen sprake.

karel jansegers

vlaamse gemeentebedienden te brussel :

"wij voelen ons in de steek gelaten"

Wij, Vlaamse gemeentebedienden van Brussel, wij hebben schrik en wij klagen aan. Wij hebben schrik omdat wij ons niet meer beschermd voelen door de wet en wij klagen deze toestand aan omdat wij ons hier te Brussel als volkomen in de steek gelaten voelen. Het is een grote politieke flater van Vlaams standpunt uit, want het ganse land wordt bestuurd en geregeerd vanuit Brussel. Het verleden en de ervaring leerden ons : dat de Brusselse gemeentebesturen alles wat Vlaams is gewetenloos tegenwerken, saboteren en minachten. Dat het centraal gezag en de regering deze toestand oogluikend laten bestaan en niets, maar dan ook niets doen om deze gemeentebesturen op hun plicht te wijzen en de taalwetten in bestuurszaken te doen toepassen.

wat zegt de wet van 2 augustus 1963 ?

Krachtens deze wet dienden de gemeenten van de Brusselse agglomeratie binnen de 10 jaar 50 % van al de posten, boven en gelijk met afdelingschef, en minimum 25 % van de andere, aan Nederlandstaligen toe te kennen.

Wij zijn nu ongeveer acht jaar later en wat is er van deze door het Parlement bij wet uitgevaardigde belofte in huis gekomen ? Wat hebben al de opeenvolgende regeringen gedaan om de schuldige gemeentebesturen te dwingen iets aan deze schandalige toestand te veranderen of om de wet te doen toepassen ? Niets, helemaal niets.

Wij, Vlaamse gemeentebedienden van Brussel, stellen nuchter vast dat we voor de zoveelste maal met een kluitje in het riet werden gestuurd.

Alles is niet in kannen en kruiken... integendeel !

op welke instanties kunnen wij wettelijk beroep doen ?

- 1 — op de burgemeester of « pour les Flamands la même chose »
- 2 — op het schepencollege, waar nooit een woord Nederlands gesproken wordt en nog minder verstaan...
- 3 — op de gemeenteraad, waar regelmatig anti-Vlaamse motie's gestemd worden en waar de subsidies aan de Vlaamse kulturele organisaties stelselmatig geweigerd worden.
- 4 — op de provincieoverner, waarvan het V.V.O. zich trouwens afvraagt hoelang een franstalig gouverneur nog bevoegd zal blijven voor aangelegenheden van het Nederlandse taalgebied.
- 5 — op de vice-gouverneur, die wel zijn best doet, maar totaal machteloos staat en praktisch over geen burelen of geen personeel beschikt. Ten andere de vice-gouverneur kon alleen beslissingen schorsen, maar nooit vernietigen.
- 6 — op de minister van Binnenlandse Zaken en als u dan weet wie die minister is en hoe de Vlamingen door hem vertroeteld worden... in het Frans alleen, dan is de kous af. In de diensten van het ministerie weet men sinds jaren — dat wordt erkend door veel hogere ambtenaren — dat er « leemten » of achterpoortjes zijn in de wet. Men laat er betijen en wacht af op betere tijden.

Maar ondertussen is het toch maar een « slechte tijd » voor de Vlaamse gemeentebedienden van Brussel.

hoe worden de examens afgenomen ? welke promotiekansen ?

Bij de aanwerving bieden de examens een zekere waarborg aangezien ze afgenomen worden onder het toezicht van het Vast Wervingssekretariaat. Maar bij de bevorderingsexamens is de toestand slechter dan ooit, omdat er geen enkel toezicht bestaat, daar de Brusselse gemeentebesturen zich beroepen op die heilige, onkreukbare, gemeentelijke autonomie. U kunt zich indenken wat dat wil zeggen...

De ondervinding leert ons en vele en talrijke voorbeelden daar om te bewijzen dat al de bevorderingsexamens, zowel voor Frans- als Nederlandstaligen, opgenomen worden door één en dezelfde jury. Daarbij komt nog dat de burgemeester ambtshalve de officiële voorzitter is van de jury, die moet oordelen in alle onpartijdigheid. Dus die ééntalige voorzitter kan en mag oordelen over de talenkennis van een kandidaat, waarvan hij de taal niet verstaat ! Vlamingen uit alle partijen, stel u even in de plaats van die kandidaten, die op de aangezichten van hun ondervragers kunnen aflezen dat die er geen... jota van begrijpen.

Is het dan te verwonderen dat wij tot de verontrustende vaststelling komen dat de Vlaamse kandidaten stelselmatig « gebuisd » worden of in de hoek worden gedrongen ?

Voor 't oogenblik stellen wij meer en meer vast dat in de gemeentediens van de hoofdstad de willekeur en het favoritisme een steeds grotere rol spelen... steeds in het nadeel van de Vlamingen.

wat dient er gedaan en hoe verhelpen ?

Het Nederlandstalig gemeentepersoneel bevindt zich in een toestand waaraan nu een einde moet gesteld worden.

Nieuwe wetten, andere richtlijnen en betere criteria of normen dienen goedgekeurd en uitgewerkt te worden, steunend op volgende principes :

- 1 — iemand die in het Nederlands

zijn aanwervingsexamen heeft afgelegd, moet ook het volstrekte recht krijgen zijn bevorderingsexamen af te leggen voor juryleden, die niet alleen zijn taal begrijpen, maar ook tot zijn taalgemeenschap behoren. Dus een Nederlandse kandidaat zou enkel en alleen mogen verschijnen voor juryleden die in het bezit zijn van een Nederlands diploma.

2 — mutatis mutandis dezelfde regels en dezelfde normen toepassen als voor het Rijkspersoneel.

3 — om tot gezonde toestanden te komen is het absoluut noodzakelijk dat het afnemen van deze bevorderingsexamens onttrokken wordt aan de bevoegdheid van de Brusselse gemeentebesturen.

4 — voor het oogenblik bestaat er te Brussel een school voor administratief recht voor de gemeentebedienden van de Brusselse agglomeratie. Na drie jaar lessen wordt er door de Provincie een diploma uitgereikt aan beambten, die er met succes in hun examens slaagden. Dit diploma is geldig en erkend door elke gemeente van Hoofdstad Brussel.

Waarom zou er voor de bevorderingsexamens niet op dezelfde wijze kunnen te werk gegaan worden? De bevorderingsexamens zouden in een heel ander klimaat plaats vinden, ontdaan van alle willekeur, politiek, favoritisme en Vlaamshaterij. Gedaan met de discriminatie.

Een groep Vlaamse gemeentebedienden, tewerkgesteld in Brusselse gemeenten, stuurde ons deze tekst. Het is een schrijnend stuk en in al zijn gematigde verwoording toch een felle aanklacht tegen de « doeners » van de regeringspartijen die steeds maar beloven, maar die intussen te Brussel de Vlamingen op alle mogelijke manieren laten verkommen...

taalpariteit tegen 1973 ?

De taalpariteit op alle niveaus, vanaf afdelingschef, dient dus in de Brusselse gemeentebesturen bereikt te worden tegen augustus 1973 : Dit is de wet « dura lex sed lex ». Maar welke ernstige mens gelooft dat in de huidige stand van zaken deze pariteit nog kan verwezenlijkt worden tegen 1973 ? Want de regering doet niets en laat gebeuren ! De wet wordt NIET toegepast !

Hier beginnen wij schrik te krijgen... Want als de wet niet meer toegepast wordt, dan zijn we ook niet meer beschermd en worden wij overgeleverd aan de willekeur en de anarchie. Wat wordt er gedaan om de aarzende, de bevreesde en de in het nauw gedreven Vlaamse gemeentebedienden van Brussel in te lichten en door daden weer vertrouwen te geven ! Dat vertrouwen is er inderdaad hoog nodig.

Want te Brussel spreekt men nog alleen van « la liberté du père de famille » alsof het gebeurd was en is ! Te Brussel zijn er nog altijd geen Vlaamse peuterscholen. Te Brussel wachten wij en met ons vele Vlamingen op die door het parlement uitgevaardigde « belofte » van tien Vlaamse scholen per jaar. Te Brussel wachten wij, Vlaamse gemeentebedienden, nu al bijna acht lange jaren op de eenvoudige en logische toepassing van de wet van 2 augustus 1963 betreffende de bestuurszaken.

voor buitengewone toestanden passen buitengewone maatregelen

Voor het oogenblik bezetten de Nederlandstalige gemeentebedienden in het totaal nog geen 21 % van de betrekkingen, alhoewel de pariteit moet bereikt zijn tegen augustus 1973. Wat zou er dan wel kunnen gedaan worden om te zorgen dat de wet wel toegepast wordt in de Brusselse gemeentebesturen. Hier volgen enige voorstellen, die kunnen overwogen worden :

1 — de gemeentambtenaren gedurende een gehele tijd laten benoemen door de Koning d.w.z. door het ministerie van Binnenlandse Zaken.

2 — het benoemingsrecht toevertrouwen aan een speciale regeringscommissaris of aan de vice-gouverneur met dien verstande dat de 19 Brusselse gemeenten alleen nog beroep zouden kunnen aantekenen bij de Raad van State.

3 — een wetsvoorstel indienen ofwel de regering verplichten tot de actie over te gaan door zelf een wetsontwerp uit werken.

4 — zekere faciliteiten voorzien voor de Vlaamse kandidaten, die niemand zouden benadelen, aangezien er bij eventuele benoemingen automatisch kandidaten van de andere taalrol zouden worden « meegenomen ».

5 — een speciale spoedprocedure voorzien met bepaalde verplichtingen.

6 — benoemingen en promotie's laten verrichten « buiten » het gewone, normale kader met een opgelegd getal per jaar, juist zoals het gebeurd is in de diplomatie. Deze enige losse voorbeelden zouden kunnen aangevuld worden met praktische voorstellen van politici, volksvertegenwoordigers, senatoren, vakbonden of specialisten, die de Brusselse toestanden door en door kennen.

ons besluit :

In de Brusselse gemeentehuizen en gemeentebesturen blijft er voor de Vlamingen nog veel onrecht goed te maken. Gedurende tientallen jaren hebben de Vlamingen er veel gezag, veel geld, veel macht en veel recht moeten derven. In Brussel schermen de franstalige gemeentebedienden altijd met hun verworven rechten omdat de taalwet er niet, slecht of nooit werd toegepast. Gedurende al die tijd kunnen de Vlamingen er alleen maar spreken van het hun aangedane verworven onrecht. Het is meer dan tijd dat men weer vertrouwen geeft in de toepassing der taalwetten te Brussel door de wet te doen toepassen.

Vlaamse
gemeentebedienden
van
Brussel

keerpunt in ulster

(Argos) De escalatie van geweld heeft in Noord-Ierland een nieuwe politieke crisis op gang gebracht die dit keer zou kunnen ontaarden in een authentieke grondwetscrisis. Premier Chichester Clark die tien dagen geleden nog 4000 man versterking had gevraagd heeft er maar 1300 gekregen. Zijn verklaringen in de Noord-Ierse Stormont (parlement) lokten hevige reacties uit. Vooral de rechtse vleugel van de unionistische partij die nu al bijna een halve eeuw bewind achter de rug heeft was in haar wijk geschoten en eiste een drastische aanpak. Op het ogenblik dat we deze regels neerschrijven is nog niet bekend wie de ontslagnemende premier gaat opvolgen. Wordt het Brian Faulkner (acceptabel voor de katholieken, maar onaanvaardbaar voor vele protestanten)? Krijgt Craig een kans, de man van ultra-rechts, of wordt de hele Stormont huistoe gestuurd en neemt Groot-Brittannië de noord-Ierse administratie compleet over? Dit zou alleen dan mogelijk zijn als de Britten hun militaire aanwezigheid in Noord-Ierland gaan opvoeren.

Chichester Clark is dus het « slachtoffer » geworden van de ultra-rechtse basis uit zijn eigen partij. In mei 1968 hadden die ultra's ook al premier Terence O'Neill de politieke laan uitgestuurd. Die extremistische groep rond Craig (en West) is niet alleen afkerig van verzoening met de katholieke minderheid — haar anti-papisme is pathologisch — maar zij vecht ook tegen de pogingen van meer gematigde partijen om de discriminatie op economisch en sociaal vlak tussen de twee gemeenschappen op te heffen. Die discriminatie slaat vooral op werkverschaffing, huisvesting en stemrecht. Een katholiek leidt in Ulster een paria-bestaan. Maar het ziet er niet naar uit dat het ontslag van Chichester Clark de hangende problemen kan oplossen. Men kan er alleen maar over raadselen hoe de Britten nu de « nieuwe » situatie zullen aanpakken. Ze kunnen bezwaarlijk het hele pakket van hervormingen naast zich neer leggen dat de nu afgetreden premier schoorvoetend en ietwat halfslachtig had aangepakt. Hiermee zouden ze vrijwel onmiddellijk een onstand uitlokken van de katholieke extremisten en geïmmediat worden om zelf de teugels in handen te nemen. Die maatregel nu zou ook de protestanten ontstemmen die in gebeurlijke Britse machtovername het einde zien van de noord-Ierse soevereiniteit. Die Ierse crisis dreigt zelfs over te slaan naar het Britse lagerhuis. Daar zetelen ook acht unionisten van Ulster. Als die toornig worden kunnen ze de conservatieve regeringsmeerderheid gevoelig afzwakken en daarop heeft premier Heath het echt niet begrepen. Om over zijn eerste ontzetting heen te geraken is

hij alvast gaan praten met Lord Carrington (zijn minister van Defensie) en met generaal Baker, hoofd van de Britse legerstaf. Die Baker gaat door voor eentje dat van aanpakken weet. Maar met doortastendheid is Groot-Brittannië op dit ogenblik niet gediend. Van de Tudors tot vandaag is de hele Ierse geschiedenis met bloed doordrenkt maar in Noord-Ierland alleen zijn tijdens de jongste twee jaar 47 mensen om het leven gekomen bij bomaanslagen en schietpartijen die wel eens op echte veldslagen leken. Het Britse leger heeft niet eens de recente moord op drie Schotse soldaten kunnen verhinderen. Bij die moord kan men aan fanatici van de Irish Republican Army denken maar provocatie van protestanten mag evenmin uitgesloten worden. Het is eigenlijk tragisch dat de huidige crisis, die vast nog niet over haar hoogtepunt heen is, samenvalt met het ogenblik waarop het noord-Ierse parlement alles in gereedheid brengt om zijn vijftig jarig bestaan met passende luister te vieren. Het is inderdaad een halve eeuw geleden (1921) dat Noord-Ierland zijn « preferentiele » plaats onder de Britse Kroon verwierf. Het draagt nu de gevolgen van zijn onwil om zich achter de Home Rule te scharen waaraan de Ierse vrijstaat al meer dan vijftig jaar zijn onafhankelijkheid te danken heeft. Op eigen territorium wordt Ulster nu aangevallen door het IRA. Dat het actieveland van de beruchte terroristische organisatie zich recentelijk van Dublin naar Belfast verlegde hangt samen met de aanwezigheid van Britse troepen aldaar. Vandaag lijdt de IRA echter aan scherpe tegenstellingen en « kontroversen » in eigen huis. Provisionals

(voorstanders van terroristische actie) hebben zich tegen Regulars (hereniging : ja : geweld : neen) opgesteld. Zo zachtzinnig en gewelddoos zijn die Regulars nu ook weer niet. Het gaat meer om meningsverschillen inzake tactiek. Die Regulars hebben schrik voor represailles terwijl de Provisionals niet willen aannemen dat ze op één nacht allemaal kunnen gearresteerd worden (zoals de extremistische protestanten dat wel graag zouden hebben). Ze verwachten veel van spectaculaire acties zoals het kidnappen van een minister of het neerschieten van een paar prominente Britten. Dit is weliswaar tot vandaag toe niet gebeurd maar het staat al vast dat alle registers nog niet opengetrokken werden. Het jaar van de grote provocatie is pas begonnen. En het jubiliëumjaar kan hier aardig aan meewerken. Jubileren betekent immers nog meer marsieren! Vooral de noord-Ierse katholieken moeten hierbij onveranderlijk vernemen dat ze tweederangsburgers zijn en nodig moeten in elkaar geslagen worden. Maar ook de katholieken zullen met Pasen op straat komen om Casement te herdenken die met Pasen 1916 te Dublin aan het hoofd van de rebellen neergeschoten werd. Als er tegen Pasen een nieuwe regering is dan kan die moeilijk demonstraties verbieden zonder haar eigen jubeljaar in de grond te boren. Onder de protestanten steken de voorstanders van de harde koers het hoofd op. Ze eisen nu al de arrestatie van alle leden van de IRA. Maar zulke methodes stroken niet met de Britse rechtstraditie van 1971. Gewelddadige repressie zou meteen het einde van de Britse heerschappij in Ulster kunnen betekenen. De extremistische katholieken zouden al te graag de verantwoordelijkheid van voorbarige acties in de schoenen van de Britten schuiven. Wijlen premier Disraeli mocht dan nog schrijven dat de Brit jachthondig te werk gaat en nooit nadenkt (de staatsman voegde er zelfs aan toe : als de Brit toch nadenkt dan is het resultaat meestal katastrofaal !) maar we mogen er van uitgaan dat die Brit even voortreffelijk oordeelt als de continentaal vooropgesteld dat het probleem hem rechtstreeks aanbelangt. En dit lijkt nu meer dan ooit het geval te zijn.

Te Belfast staat men in het rijtje voor de waterkraan op de hoek van de straat. Oorlog is oorlog...

■ Melvyn Laird, minister van Defensie van de Verenigde Staten heeft het steeds lastiger Amerikaanse - Zuid-Vietnamese nederlagen in « geregelde en vrijwillige aftochten » om te toeveren.

■ Tijdens de tweede ronde van de Franse gemeenteraadsverkiezingen bevestigden de regeringspartijen hun voorsprong en verhogen deze enigszins (52 %) tegenover 34 % voor de linkse en 12,5 % voor de rechtse oppositie. De UDR breekt nochtans in geen enkel groot centrum door behalve te Toulouse, waar ze de volstrekte meerderheid behaalt.

■ Te Rome begint men zich af te vragen of de zgn neo-fascistische staatsgreep, die ongeveer een jaar geleden moest plaats vinden olv oorlogsheld en Mussolini-vriend prins Valerio Borghese, een klucht of werkelijkheid was. Borghese zelf is voortvluchtig.

■ President Pacheco Areco van Uruguay streeft naar verzwaring der straffen wegens politieke misdaden, poging die vooral de Tupamaros wil treffen. Het parlement weigert daarop in te gaan.

deze week in de wereld

■ Hevige gevechten te en rond Locang Prabang, Laotiaanse hoofdstad tussen regeringstroepen en Noordvietnamese strijdkrachten, waarvan andere eenheden, versterkt met tanks, de zich uit Zuid-oost Laos terugtrekkende Zuidvietnamese troepen op de hielen zitten. Een aan de grens tussen Laos en Zuid-Vietnam gelegerde Amerikaanse eenheid weigert te vechten, de kommandant wordt afgezet. Washington en Saigon ten zeerste verveeld met de « geregelde terugtrekking » uit Laos.

■ De Israëliëse regering bevestigt via premier Meir dat er geen sprake kan zijn van afstand van bepaalde veroverde gebieden, zoals gevraagd door de UNO-resoluties en door de UNO-instanties. Stijgend onbehagen tussen Washington en Jerusaïem.

■ Na het ontslag van Chichester Clark als Noordiers premier ontbrandt de strijd in de Unionistische Partij om zijn opvolging. Premier Heath van Groot-Brittannië zal in geen geval aan een nieuwe premier toestaan wat hij aan Chichester Clark weigerde, nl. de herbewapening van de Noord-Ierse politie en de zgn constables. In zover Heath zich houdt aan het sociaal-economisch gelijkheidsprogramma tussen beide bevolkingsgroepen en bij handhaving van de orde door (versterkte) Britse troepen zal oppositieleider Wilson de regering Heath steunen. Het gevaar bestaat immers dat de Unionistische leden van het Brits parlement en de groep rond Enoch Powell de regeringsmeerderheid aanzienlijk verzwakt.

■ Na besprekingen tussen president Yahya Khan van Pakistan en de Oostpakistaanse leider Ejeik Moejiboer Rachman wordt besloten de reeds verdaagde bijeenroeping van het nieuw gekozen Oostpakistaans parlement andermaal te verdagen, om een overeenkomst in de hand te werken en een scheiding tussen Oost- en West-Pakistan te voorkomen.

■ Indrukwekkende Europese boerenbetoging te Brussel tegen Mansholtplan en stelselmatige verlaging van de levensstandaard van de boerenstand.

■ President Sadat van Egypte staat een gedeelte van zijn bevoegdheid aan de provinciegeverneurs af, ten einde op alles voorbereid te zijn n.a.v. de spanning met Israël.

■ 259 doden bij aardverschuiving in Peru (ZA).

■ President Levingstone van Argentinië afgezet en vervangen door een militaire junta, nadat hij legerstafchef Martinez had ontslagen.

■ Nihat Erim (58) parlamentslid van de Republikeinse Partij door de president van Turkije met de vorming van « een sterke regering » belast, op aandringen van het Turkse leger.

■ CDU veroverd met 50,6 % de volstrekte meerderheid in het parlement van de West-duitse deelstaat Rijnland-Palts, terwijl ook de socialisten van 36,8 naar 40,5 % gaan. De rechtse partij NPD verliest haar 4 zetels daar ze de 5 %-limiet niet haalt. De liberalen van Scheel betalen het gelag met een verlies van 2,4 % der stemmen. Dit verlies wordt geweten aan het feit dat de FDP in Rijnland-Palts met de CDU regeert en te Bonn met de SPD, welke dubbelzinnigheid een gedeelte der kiezers zou kwalijk genomen hebben. Het persoonlijk succes van premier Helmut Kohl versterkt zijn kandidatuur voor het kanselierschap te Bonn voor het geval de kristen-demokraten weer leidende regeringspartij zouden worden.

drukke kaap de goede hoop

Volgens het bestuur van de Zuidafrikaanse havens werd in 1970 en ook tijdens de maanden januari en februari 1971 een aanzienlijke stijging genoteerd in het scheepvaartverkeer rond de Kaap de Goede Hoop. Het totaal volume der goederen die in de Zuidafrikaanse havens werd verhandeld steeg van 37,75 miljoen ton in 1969 tot 46,5 miljoen ton in 1970, wat een stijging betekent van 23 %.

De blijvende sluiting van het Suez-kanaal is niet vreemd aan deze stijging, evenmin als de sinds deze sluiting groeiende tonnemaat der scheepseenheden, vooral bij de olietankers. Ondanks de afwijzende houding van de meeste landen tegenover de Zuidafrikaanse Republiek vooral omwille van de rassendiskriminatie in dat land blijkt deze afwijzende houding geen invloed te hebben op het handelsverkeer vooral vanwege de westerse landen. De Kaap is nu eenmaal nog steeds de beste uitwijkroute voor het scheepverkeer sinds de blokkade van het Suez-kanaal terwijl Zuid-Afrika om diverse economische een belangrijke handelspartner voor het Westen is en blijft.

De politie van West-Europa wenst betere « gevechtsskiedij ». De politielui van Kopenhagen zitten er « warmpjes » in...

gevangeniskranten...

« Het vrije woord in de onvrijheid », zo betitelt het Duitse weekblad « Der Spiegel » het feit dat er in verscheidene Westduitse gevangenissen « ondernemingskranten » verschijnen, opgesteld door « intellectuele gevangenen ». In ongeveer 'n tiende van de gevangenissen van de Bondsrepubliek verschijnen gevangeniskranten. Dat werd pas in 1968 mogelijk, onder druk van de buitenpartijen-oppositie, waardoor aan « medeburgers in strafhechtenis » zoals Gustav Heinemann democratisch de tot dan toe gewoon als « Strafhäftlinge » genoemde gevangenen omschreef, met welke « medeburgers » de Westduitse president later contacten onderhield, eens dat ze in vrijheid gesteld waren en nadat ze in een gevangeniskrant als redacteuren of correctoren bedrijvig waren geweest.

De Westduitse gevangeniskranten publiceren behalve typisch gevangenisnieuws tips voor juridische aangelegenheden, taalonderwijs, aangepaste kruiswoordraadsels (met klemtoon op gevangenisrechtbankjargon), en vooral aanpassingsproblemen voor « na de hechtenistijd ». In sommige gevangenissen wordt geen censuur uitgeoefend en kan de gevangenisdirectie pas lezen wat er in de krant staat wanneer deze is verschenen.

...als hervormers

Resultaten? In Tegel werd de voorraad in de gevangenis uitbreid na een « campagne » in de « Tegeler Gefängniszeitung »; in Münster werd op aandrigen van de gevangeniskrant de bezoektijd verdubbeld; in Hannover bewerkte de gevangeniskrant « Der Weg » een sportieve ontmoeting tussen elftallen van de gevangenis, de politie en de Bundeswehr. « Der Weg » is trouwens een der best gemaakte gevangeniskranten in West-Duitsland.

Als middel tot lotsverbetering, reorganisatie van het strafwezen en niet het minst als hulpmiddel tot sociale herintegratie van veroordeelden na het uitzitten van hun straf blijkt voor de gevangeniskranten een belangrijke rol te zijn weggelegd. Hun bestaan getuigt van een nieuwe aanpak in een toch belangrijk sociaal vraagstuk. Misschien zou hervormer Vranckx ook in dit domein eens zijn licht kunnen opsteken?

pradel en soustelle

(Argos) Louis Pradel (64) staat hoog op de lijst van Frankrijks volksgeliefde politici. Sinds veertien jaar is hij burgemeester van Lyon en dat is toch, op een na, de grootste stad van zijn land. Pradel is een sober man, robuust en stoer. Hij rookt niet, drinkt niet en denkt alleen in termen van woningbouw. Hij is een soort Koperbuik (Bomans!) van het staal en de beton. Op 14 maart werd hij dan ook al na een eerste stemronde met absolute meerderheid herverkozen. De volgende morgen stond hij op de pui van zijn stadhuis en overschouwde het marktplein en de belendende straten : aan zijn voeten daverde Lyon, stad van vrijheid en vertier, stad zonder verkeersproblemen, zonder werkloosheid, een jonge dynamische stad. Af en toe wordt daar ook een bank overvallen maar Pradels politie grijpt in : kort, krachtig, efficiënt. Pradel straalt populariteit en gezondheid uit.

Maar die enorme populariteit heeft ook haar keerzijde. Het succes van Pradel oefende een magnetische kracht uit... op de gaullisten van Lyon. Al weken voor de jongste gemeenteraadsverkiezingen kwamen ze Frankrijks populairste burgemeester in eigen vesting opzoeken, belegerden hem met voorstellen en suggesties. Na dagenlange palabers heeft burgemeester Pradel dan maar de hand gedrukt van UDR-bemiddelaar Louis Joxhe : de gaullisten zouden kandidaat zijn op acht van de negen Pradel-lijsten. Echter niet op de lijst nr 1. Op die lijst was immers de naam gedrukt van Jacques Soustelle, ex-gouverneur-generaal van Algerië en overtuigd anti-gaullist. De gaullisten hadden wel gewild dat Soustelle zijn kandidatuur weer introk. De gaullistische kiezers konden immers wel eens de neus ophalen voor een samengaan met pieds noirs, verbiterde ex-planter, voor heel het reactionair arsenaal dat achter Soustelle staat. Maar Pradel had die gaullistische eis naast zich neergelegd. En Soustelle was kandidaat gebleven van de partijloze Pradel (« Pour la réalisation active des espérances lyonnaises »). Soustelle bleef omdat Pradel de sterkste was. Ook toen het geschil aan het gaullistisch hoofdkwartier te Parijs werd overgelegd hield de burgemeester het been stijf.

Daar zou immers algauw blijken dat Pompidou het hele geval niet bijzonder alarmerend vond. Het heet nl dat de gaullistische president in Soustelle een geheim wapen ziet tegen Jean Jacques Servan Schreiber. Pompidou weet toch dat Soustelle in januari jl

een nieuwe partij heeft gesticht. Die « Liberté et Progrès » moet volgens de sluwe bankier uiteraard recruteren uit dezelfde radikaal-socialistische middenstand waar JJSS nog altijd zijn sterkste aanhang heeft. Ook Lecanuet eet trouwens uit dezelfde ruif. Diens vrije democraten hebben raakpunten genoeg met de Liberté et Progrès van Soustelle. Als die drie partijen elkaar bij de parlementsverkiezingen van 1973 duchtig aanvreten zou de gaullistische UDR wel eens de lachende vierde kunnen zijn.

Al met al stond de UDR na haar narigheid met de affaire Tomasini hier opnieuw voor een dilemma : op het plaatselijke vlak kon ze bslust niet als Cavalier Seul optonen tegen de machtige Pradel. Aan de andere kant kon ze evenmin verstek laten gaan en gewoon géén kandidaten voordragen. Er bleef dus maar een opening over : Soustelle met de dood in het hart te accepteren en op hoop van zegen de gemeenteraadsverkiezingen af te wachten. De resultaten beantwoordden trouwens aan de algemene verwachting : Pradel werd herverkozen en Soustelle met hem. Louis Pradel had niet alleen de verkiezingen gewonnen, hij had ook Frankrijks grootste partij, de gaullistische UDR, op de knieën gedwongen. Wat lang niet zo kwaad is voor een partijloos politicus. Dat volksvertegenwoordiger Vendroux (een schoonbroer van wijlen de Gaulle) en Christian Fouchet (ex-minister van Opvoeding en van Binnenlandse Zaken) inmiddels wegens het geval Soustelle de partij hebben verlaten

is een intern-politieke aangelegenheid waar Louis Pradel niet wakker van ligt.

Soustelle en zijn Liberté et Progrès hebben zich intussen al uitgesproken tegen de politiek die Frankrijk tegenover Algerië heeft opgezet. De enorme bedragen die daar worden geïnvesteerd moesten, zo meent de ex-gouverneur-generaal omzichtiger aangevend worden. Met die bedragen kan men, naar zijn gevoel, beter onteigende landgenoten schade-loos stellen. Verder omschrijft Soustelle de verdragen van Evian als een tragisch bedrog. Dergelijke uitspraken beroeren niet alleen de voormalige pieds noirs maar ook miljoenen conservatieve Fransen die vast geloven dat er op het Franse politieke forum nog plaats is rechts van de gaullistische UDR. Het is uiteraard nog niet duidelijk waar Soustelle op aanstuurt. Voorzeker kan hij met zijn experiment niets verliezen. Hij kent de knepen van het vak. Achter zijn « intellectuele » bril kijken verstandige ogen. Soustelle is een brok wilskracht. Aan heel zijn verschijning beklijft iets van de pionier. Nu hij herverkozen werd (tien jaar geleden verloor hij te Lyon zijn zetel wegens afwezigheid) hoopt hij allicht op een nieuwe politieke lente. Hij is pas 60 en heeft veel overleefd; ook die vlucht tien jaar geleden uit Parijs in de kofferruimte van een automobiel toen generaal de Gaulle hem beschuldigde van samenzwering tegen de veiligheid van de staat. Hij kan rekenen op de steun van mensen wier politieke invloed sinds 1967 in scheefgetrokken verhouding staat tot hun economische betekenis. Industriëlen laten zich veel voorstaan op hun politieke competentie, vooral in Frankrijk dat traditioneel aan verlichting van nijverheid en politiek toe was. Ten slotte lijkt het niet uitgesloten dat Soustelle gesteund wordt door bepaalde financiële kringen in Frankrijk die sterke bindingen hebben met Israël. Persoonlijk is Soustelle geen zoon van het joodse volk maar bij nacht en ontij heeft hij zijn zionistische sympathieën van de daken verkondigd. Over Israël heeft hij trouwens een boek gepleegd dat te Tel Aviv en in alle diaspora's ter wereld gunstig werd gecommuniceerd. Het is nu alleen nog wachten op de reactie van Frankrijks politici. Allicht heeft Pompidou nu al spijt dat hij zo « lichtzinnig » over de kandidatuur van Soustelle is heengestapt.

Soustelle, helemaal rechts, als gouverneur-generaal van Algerië samen met De Gaulle in Algiers (1958).

Karel Lodewijk Ledeganck behoort met Willems, Van Duyse, Theodoor van Rijswijk en Conscience tot diegenen, die door hun literair werk in de volkstaal de weg openden, niet alleen naar een literaire maar ook en vooral naar een nationale heropstanding, en die aan het begin staan van de Vlaamse beweging.

karel ledeganck en zijn tijd

Voor het ontstaan der Vlaamse beweging zijn voorzeker de Belgische toestanden als stimulerende faktor van belang geweest. Maar deze toestanden bestonden reeds voordien, althans gedeeltelijk, en hoewel Willem I er door zijn vernederlandsingspolitiek een einde aan wilde maken. Een zo omvattend streven als de Vlaamse beweging kon niet ontstaan of bestaan uit negatieve factoren alleen, kon niet uit de situaties-zelf zich ontwikkelen zonder een geestelijke stimulans, zonder een idee. Deze idee was niet enkelvoudig, maar vertoonde verscheidene facetten. Een eerste facet was het heelnederlands nationaal bewustzijn bij een aantal leidende figuren der Vlaamse beweging. De kortstondige hereniging had onuitwisbare sporen nagelaten, had het zaad gestrooid van een volks en cultureel eenheidsbesef. Dit facet zou nog versterkt en onderbouwd worden door een tweede : de invloed van de Romantiek, die het geestesklimaat in Europa bepaalde vanaf het einde van de 18e en gedurende

de 19e eeuw. De belangrijkste wijsgeren der Romantiek waren tevens de grondleggers van het nationalisme : Herder en Fichte. Zij grepen terug naar het volkseigene, naar de openbaring ervan in traditie en verleden. Vlaanderen zou — met vertraging — aantreden in deze Europese geestesstroming en in zijn eigen verleden de grootheid ontdekken, die rechtvaardiging zou worden van een nationale fierheid, een besef van volkse eigenwaarde. De heruitgave van oude teksten, het verzamelen van de oude liederenschat, het bezingen in proza en gedicht van het nationale verleden waren de gevolgen van deze invloed, van deze deelneming aan de Europese geestesstroming van de Romantiek. Daarnaast was er nog een derde niet te veronachtzamen feit : de invloed der vrijheidsgedachte, gegroeid in en gedragen door de Verlichting die a.h.w. de rationalistische tegenpool der Romantiek was. Beide gingen vaak samen omdat zij allebei het individu en zijn waarde beklemtoonden.

Ledeganck was een romantikus, en de romantiek leert hem de liefde tot de eigen taal. In de eerste — en enige — bundel die door hemzelf uitgegeven werd, « Bloemen mijner lente » schrijft hij : « Wij leven in een tijdstip waarin onze nationaliteit deerlijk wordt miskend : waarin bij een groot deel onzer landgenooten, tot zelfs het bestaan der moedertaal wordt betwist. Het is misschien niet zonder verdienste, in zulk een tijdstip iets by te dragen tot bestryding van vreemden invloed en tot verdediging van het grootste kenmerk onzer volkszelfstandigheid : de Tael ».

Deze « kalme en bezadigde » tekst, zoals dr. P. Fredericq opmerkt, is nochtans duidelijk waar het Ledegancks opvattingen betreft : de taal is kenmerk van de eigen nationaliteit, van de volkszelfstandigheid. Daar gaat het om !

Met « Bloemen mijner Lente » staat Ledeganck mede aan het begin van de herleving onzer letterkunde. De bundel verscheen in 1839. Zopas was « De Leeuw van Vlaanderen » verschenen. In 1837 verschenen « In 't Wonderjaer » van Conscience en « Eigenaerdige Verhalen », in verzen, van Theodoor van Rijswijk. Ook Van Duyse publiceerde zijn « Vaderlandsche Poëzij ». Ledeganck staat dus met zijn eerste bundel mede aan het begin van onze moderne letterkunde. Nadien zouden er nog verscheidene bundels volgen. Het beroemdste werd zijn « Drie Zustersteden », met de oden aan Antwerpen, Brugge en Gent.

Ledegancks grote verdienste ligt in zijn werk als dichter.

Reeds toen hij nog in de vlasfabriek werkte, als vijftienjarige, schreef hij gedichten : het gedicht « Broedermin » dateert van 1827. Deze poëzie is nog helemaal getekend door de retoriek en de bombast van de rederijders. Ledeganck neemt vlijtig deel aan allerlei prijsvragen en krijgt zelfs een paar keer een ereprijs van een rederijderskamer. Hij komt in contact met de buitenlandse literatuur, leest Schiller, Byron, Victor Hugo, Lamartine, maar ook Vondel en Rijnvis Feith, die hij vereert. De invloed der lektuur doet zich gunstig op zijn werk gevoelen : hij geraakt los van de rederijderij en krijgt een betere smaak ; een soepeler stijl, origineler denkbelden

In 1839 verscheen « Bloemen mijner Lente » een der eerste publikaties onzer letterkunde na 1830 en de eerste grote lyrische publikatie van belang. Het was tevens de enige door Ledeganck zelf uitgegeven bundel. « Het Burgslot van Zomergem » (1840) en « De Zinneloze » waren daarentegen geladen met retoriek. Vanaf 1839 begon hij aan de vertaling van het burgerlijk wetboek. Hoewel hij schreef, dat hij meer belang hechtte aan zijn ambt en de letterkunde slechts als verpozing zag, omdat men jegens maatschappij en gezin andere plichten had, verschenen zijn belangrijkste verzen toch na 1839, dus terwijl hij volop in het vertaalwerk stak. Hij had zelfs het voornemen gemaakt, werk van Byron, Schiller en Lamartine in het Nederlands te vertalen, maar kwam er niet toe. In 1846 verscheen dan « De Drie Zustersteden », het hoogtepunt in zijn werk.

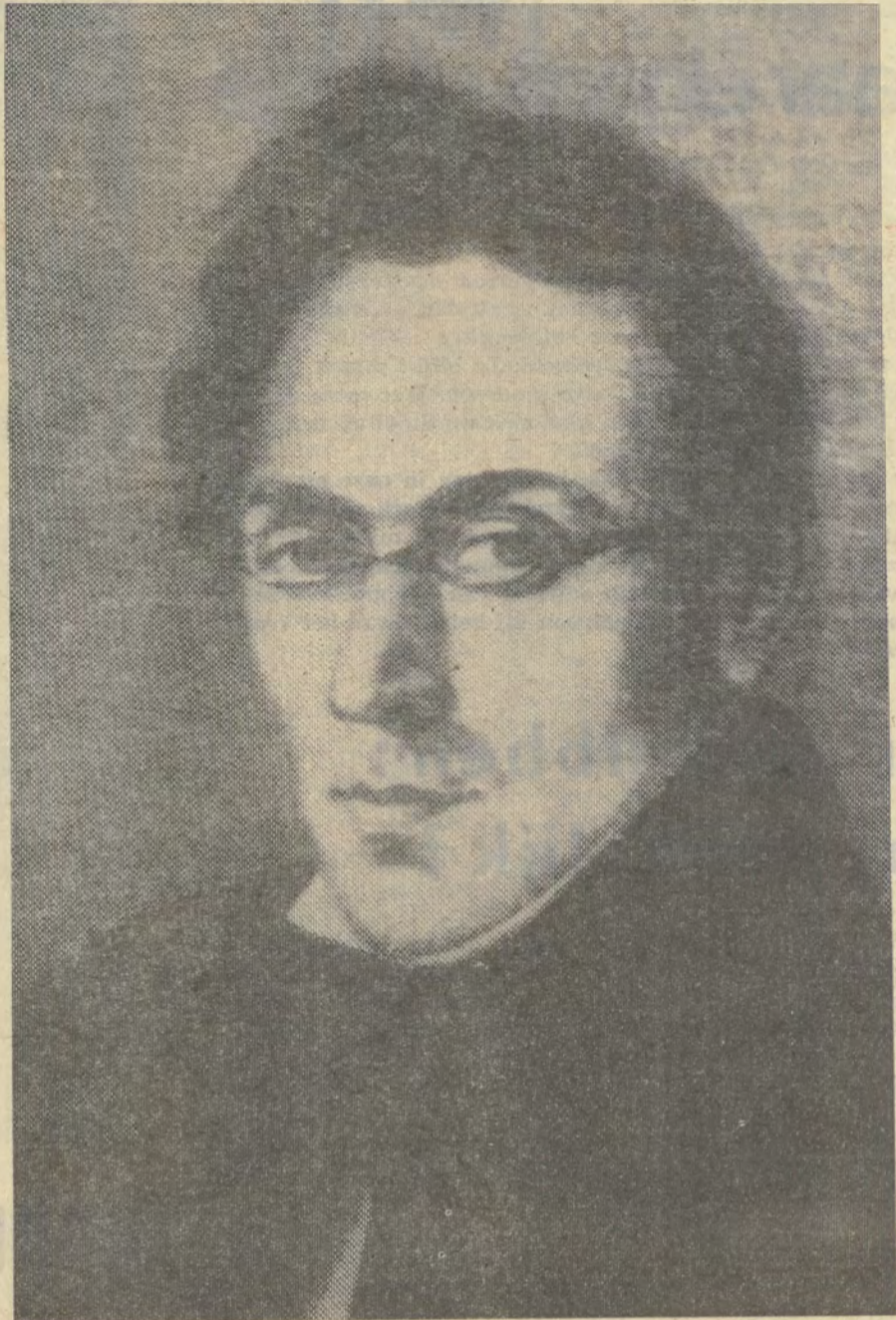
Stilistisch wist hij zich geleidelijk van de rederijdersstijl, met zijn pompeuze oden en elegieën, te ontdoen en het taalinstrument op een individueler wijze, natuurlijker en oorspronkelijker, te gebruiken.

Hij deed daarmee de stap van meer dan een eeuw grotendeels artistiek-waardeloze retoriek naar de Romantiek, de heersende Europese kunst- en geestesstroming.

Samenvattend kunnen wij over zijn dichterschap zeggen, dat hij mede de basis legde voor een herlevende literatuur, dat hij mede Vlaanderen, om het met een woord van Van Deyssel te zeggen « stootte midden in de vaart der volkeren », waarvan het geruime tijd afgesneden was geweest : zij die wél met Europese kunst- en cultuurstromingen contact hadden, hadden dit gedaan, uit vrije wil of gedwongen, via een vreemde taal. Nu werd de volkstaal opnieuw tot cultuurdragend en cultuurschepend medium, en tot contactmogelijkheid met de wereld daarbuiten.

Ledegancks betekenis als flamingant ligt niet alleen in zijn werk, zijn « Drie Zustersteden » vooral, dat vaak « het dichterlijk Evangelie der Vlaamse beweging » genoemd werd, en waarvan vele teksten gemeengoed werden, o.m. het door Peter Benoit getoonzette « Hoera ! Wij wilden wat was recht... ». Hij was ook, voor zover zijn ambtelijke en literaire bedrijvigheden het toelieten, actief in de Vlaamse beweging. Beviend met Willems (die in 1831 naar Ledegancks vaderstad « verbannen » was), met David, met Bormans, met menig ander leidende figuur der toenmalige Vlaamse beweging, speelde hij ook een rol als lid van de Spellingskommissie. Medestander van Willems in die kommissie, ijverde hij voor de eenmaking der spelling in Noor en Zuid. De spellingoorlog die toen ontstond, mag ons nu van bijkomstig belang lijken :

van vlasspoeler in een linnenweverij tot één van de 100 grote vlamingen

Wie was Ledeganck? Geboren te Eeklo op 9 november 1805, zoon van een onderwijzer met een groot gezin, moest hij al zeer vroeg gaan werken. Na de lagere school werd hij spoeler in een linnenweverij, schreef op vijftienjarige leeftijd al verzen, en kreeg omwille van zijn mooi geschrift en zijn intelligentie de betrekking van hulpklerk op het stadhuis van Eeklo. Van huize uit had hij intellectuele belangstelling: de moeder had hem als kind leren lezen uit Cats en Poirters en ook de belangstelling van de vader voor

kunst en wetenschap had zijn invloed op de jongen. In zijn vrije uren studeerde hij de humanistische vakken. Enkele rijke beschermers zorgden ervoor, dat hij kon gaan studeren aan de universiteit te Gent. Hij promoveerde toen hij dertig jaar was in de rechten.

Reeds kort nadien werd hij vrederechter benoemd te Kaprijck, daarna te Zomergem. In 1840 werd hij provincieraadslid voor Oost-Vlaanderen. Hij huwde met Virginie de Hoon, dochter van dokter de Hoon. In 1942

werd hij benoemd tot provinciaal inspekteur voor het lager onderwijs en kreeg in 1845 de titel van « professeur agrégé » van de Gentse universiteit. Hij werkte verscheidene jaren aan de vertaling van het burgerlijk wetboek, in 1841 was dit werk voltooid.

Zijn gestel was echter ondermijnd door de ziekte, die hem naar het graf zou voeren. Hij stierf te Gent op 19 maart 1847 aan tuberculose. In 1897 werd hem in zijn geboortestad Eeklo een standbeeld opgericht.

het is echter dank zij de volharding der Spellingskommissie dat de eenheid der Nederlandse taal behouden werd, dat wij nu deel uitmaken van een taal- en kultuurgemeenschap van ca. 20 miljoen, waar wij anders waarschijnlijk het lot hadden ondergaan van het Kaaps-Hollands.

In een brief aan Blicke drukt Ledeganck de hoop om tot een eenheidsspelting te komen in alle Nederlandse gewesten: « Hoe ook de zaak moge aflopen, altoos zal zij enig goeds teweegbrengen, want in Holland doet men ook pogingen tot wijziging in de taal met het oogmerk tot eenvormigheid te komen ».

Benevens zijn aktiviteit als letterkundige en die in de spellingskommissie, werkte Ledeganck ook mee aan verschillende tijdschriften. Hij was o.m. medewerker aan het oudste literaire tijdschrift in Vlaanderen: « Nederduitsche Letteroefeningen ». Hij zou daarenboven de eerste zijn, die na 1830 in de provincieraad het Nederlands zou gebruiken.

Van zijn populariteit als dichter en als flamingant kreeg hij een schitterend bewijs toen hij in 1846 Antwerpen bezocht, de stad aan wie hij in zijn « Drie Zustersteden » zulk een prachtige ode had gewijd, en waar hij triomfantelijk ontvangen werd.

Ledeganck is voor de Vlaamse lierik geweest, wat Conscience was voor het Vlaamse proza. Prof. De Smaele, die een bloemlezing van Ledegancks werken uitgaf, brengt dan ook terecht hulde aan de dichter van « De Drie Zustersteden » in « 100 Grote Vlamingen ».

jd. Eeklo richtte voor hem in 1887 een standbeeld op.

aan antwerpen

O koningin der Schelde

Wat overschone dag

Toen ik U laatstmaal zag.

Gij trokt uw muren uit naar 't lommer van den velde

En waart gedost in feestgewaad

En droegt den lach op 't fier gelaat.

De wemelende drang van uwe ontelbare kindren

Scheen me als een dichte zwerm van bontgewiekte vlindren

Die zich in 't geurig ruim der lentelucht verheugt,

En 'k sprak: hier woont nog heil en volksgeluk en vreugd!

Uit « De Drie Zustersteden »

haar eigen **Wij**sje

Vlaams nationaal

In een vorig artikel hadden wij het over de diskriminatie van de vrouw inzake lonen.

Een van de veel gehoorde opwerpingen daartegen is dat de vrouwen meer afwezig zijn op het werk dan de mannen. Deze veelvuldige afwezigheid is door het comité « Gelijk loon voor gelijk werk » systematisch onderzocht. Ze blijkt samen te vallen met een zware gezinslast en jonge kinderen. Wat moet de jonge vrouw immers beginnen als een kind ziek wordt, of als een andere huisgenoot verpleging nodig heeft?

Hier raken we dan een van de knelpunten in onze maatschappij: enerzijds aanvaardt de gemeenschap het werk van de vrouw, anderzijds weigert zij de gevolgtrekkingen te maken. En blijft zij aarzelen omtrent de rol die zij de vrouw toebedeelt. Heeft het leven van een vrouw enkel zin omwille van het moederschap of aanvaardt men de vrouw als persoon, zij het dan van het vrouwelijk geslacht.

kinderkribben: noodzakelijk?

De Volksunie heeft op haar kongres van '69 geopteerd voor gelijke kansen. Wie dat zegt ontken niet dat een vrouw een vrouw is maar hij is bereid om er besluiten uit te trekken.

Dit land telde in 1967 reeds 1.190.000 werkende vrouwen. In 1968 waren daarvan 62 % gehuwden. Deze cijfers vertonen een voortdurende stijging die zich verder zal doorzetten. Vooral vrouwen met een gekwalificeerd beroep, willen dit graag verder zetten, o.m. al omdat zij anders onverbiddelijk out zijn. Velen hebben trouwens heel wat last gehad om als vrouw ergens binnen te geraken. Vrouwelijke ingenieurs, sociale assistenten, dokters in de rechten enz. worden vaak geweigerd omdat ze ooit eens kraamverlof zouden nodig hebben! Op die manier zijn dagelijks zowat 75.000 kinderen tussen 0 en 3 jaar aangewezen op anderen.

Kunnen zij terecht in kinderkribben? Er zijn er 78 met 4049 bedjes. De overgrote meerderheid moet terecht bij andere verwanten (wat als de oma's weer allemaal gaan werken?) of heeft een private kinderbehaarster.

Dat is duur voor jonge gezinnen en de bekwaamheid is niet gegarandeerd. Ook in de bestaande kribben bestaat die garantie zelden. De kinderen worden er wel verzorgd maar opgevoed?

Er bestaat dus een grote behoefte aan goede kribben, dicht bij de woonplaats van de ouders. Een net van minikribben verbonden met de hoofdkribbe zou dringend in alle

centra dienen ingebouwd. Een dienst van gezinshelpster moet kunnen opgeroepen worden in moeilijke omstandigheden.

Peuterscholen, kleuterschooltjes en peutergroepjes moeten de periode van kribbe naar de kleuterschool overbruggen. Goede opvoeders, zowel mannelijke als vrouwelijke, zijn hierbij onontbeerlijk. Wanneer zullen wij deze infrastructuur in iedere woonwijk, in ieder groot flatgebouw als normale voorzieningen aantreffen? Parkeerplaats en garage horen blijkbaar meer bij een woonwijk dan kribben en speelhoekjes.

wie betaalt dat?

Uiteindelijk is het inderdaad een centenkwestie. Maar die centen zijn er. Zij worden door de werkende moeders zelf verdiend als men bedenkt dat zowat 25 % van het loon van elke moeder bij de fiskus belandt. Dat zij zelf RMZ moet betalen, terwijl haar man dat ook doet. Nee, wie uitsluitend met centen rekent moet dan ook maar eens nagaan hoeveel de inkomsten van de staat zouden stijgen als hij alle vrouwen aan het werk kon houden. In Nederland hebben ze dat al berekend — wat dacht je — Ze komen aan een winst van 450 miljoen gulden netto.

Wij eindigen laag bij de grond maar onze verwachtingen zijn hooggestemd.

nelly maes

inspraak '71

« De emancipatie van het jonge meisje » was het onderwerp van het tv-programma « Inspraak '71 » op 12 maart II. uitgezonden.

Men kan het misschien een te lang uitgesponnen praatprogramma noemen, wat toch niet belet dat er genoeg punten aangeraakt werden die stof tot grondig nadenken boden. En dat betekent al heel wat.

Sedert 1967 blijkt de gelijkheid van lonen gewaarborgd, wat in de praktijk nog altijd niet klopt. Vooral bij de arbeidsters heersen er nog altijd schrijnende mistoestanden. De arbeidende vrouw maakt reeds 38 % van de bevolking uit en toch valt zij gewoonweg niet op in het arbeidsproces. Ze krijgt zelfs een speciaal statuut in de arbeidswetgeving. Daarom zijn wij niet alleen de « zwijgende » maar volgens Marijke Van Hemeldonck ook de « onzichtbare » meerderheid. Zoals de toestand nu is voelt de 40-jarige vrouw zich ergens overbodig, eens de rol van het moederschap uitgespeeld. Zij kan moeilijk nog geïntegreerd worden in het maatschappelijk leven, voelt zich geïsoleerd en achterop gegaakt. Marijke Van Hemeldonck stelt voor op alle hoeken van de straten grote vuilnisbakken te plaatsen, waar alle vrouwen — eens 40 jaar kunnen ingegooid worden. Bovendien heeft de vrouw niet eens het recht om gewoonweg oud te worden zoals de man. Niemand stoort zich aan de grijze haren van de man. Het kan hem zelfs nog een aureool geven. Niet zo bij de vrouw die haar toevlucht nemen moet tot geverfde haren en alle mogelijke hulpmiddelen. Zovele mannen nemen het de vrouw kwalijk dat ze oud wordt. Al zeggen zij dit gewoonweg niet rechtstreeks. De vrouw wordt nog altijd beoordeeld in functie van haar aantrekkelijkheid. Bij vele vrouwen werkt dit frustrerend en scheidt een bepaalde spanning, aldus Marijke Van Hemeldonck.

Ook enkele knappe Dolle Mina's hebben vlot het woord gehanteerd. Over de werkende moeder van jonge kinderen zal het laatste woord nog lang niet gezegd zijn. Wij menen nog altijd dat het hoofddoel vallen moet op de vrijheid van keuze. Zowel de thuisblijvende als de buitenshuis werkende moeder moeten over alle gelijkwaardige mogelijkheden kunnen beschikken. Mogelijkheden die hun in staat stellen hun persoonlijkheid te ontplooiën en te ontwikkelen.

In die zin zei de heer Landuyt van de Bond van Jonge en Grote Gezinnen o.m. dat er nog altijd twee taboes heersen, die dringend dienen weggewerkt. De eerste taboe is het feit dat nog vele mensen de buitenshuis werkende moeder aanzien als een slechte moeder, de tweede dat er geen andere mogelijkheid meer zou zijn om gelukkig te zijn dan buitenshuis te werken.

Verder werd de aandacht gevestigd op het huwelijksrecht, dat nog altijd steunt op de « Code Napoléon ». Een man die zijn frustraties tegenover de vrouw uitgewerkt heeft in een vernederende wetgeving. Dat het erfenis - en het huwelijksgoederenrecht vol voetangels en klemmen zit, weet iedere vrouw die er het slachtoffer van geworden is.

Ook het onderwijs werd niet vergeten. Co-educatie en gelijke kansen van het begin af aan,

zowel voor de jongen als voor het meisje. Dit betekent een grondige aanpassing van het onderwijs met het oog op mentaliteitsverandering.

Terecht werd aangeklaagd dat de vrouw voortdurend misbruikt wordt door de huidige consumptiemaatschappij, verlaagd tot object in seks en reclame.

Anti-conceptiva en abortus kwamen ook even ter sprake. In dit verband haalde Marijke Van Hemeldonck een flagrant voorbeeld aan. Onlangs werd een studiegroep opgericht voor het abortusprobleem. In die groep had men aan iedereen gedacht. Er was een dokter gynecoloog, een professor, een bioloog, een psycholoog en noem maar op. Het was compleet. Toen iemand de vraag opperde of er geen vrouw bij hoorde, stond de werkgroep perpleks. Daar had men niet eens aan gedacht. De man is zo gewoon alles voor de vrouw te regelen dat deze laatste, zelfs in specifieke vrouwenproblemen, eenvoudig over het hoofd gezien wordt. Er is misschien niet eens kwade wil mee gemoeid. Men denkt gewoon niet aan de vrouw.

Wat ons zeer verwonderd heeft is de commentaar van het weekblad « Humo ». Dit moet alleszins geschreven zijn door een man met weinig begrip voor emancipatie. Het blad beweert dat er heel wat vrouwenbewegingen slecht georganiseerd zijn en vermeldt in dit verband de Pluralistische Actiegroep uit Brugge, waar geen afspraak mee te maken viel. Wij weten dat deze bewonderenswaardige groep vier contactadressen heeft. Het is moeilijk te aanvaarden dat op geen enkel van deze adressen resultaat geboekt werd! Dat de strijdsters voor emancipatie meestal meisjes en vrouwen zijn die over een zee van vrije tijd beschikken, hebben wij zelf nog niet kunnen vaststellen. Het is mogelijk dat er zulke zijn, maar wij kennen er geen.

Het is juist deze categorie vrouwen die parasiteren op de consumptiemaatschappij en die het gewoonweg vertikken zich met gelijk welk probleem bezig te houden. Tussen de actieve vrouwen vindt men heel wat moeders van grote en zelfs heel grote gezinnen. Het zijn deze die dikwijls aan den lijve gevoeld hebben wat er schort.

En dat het een kleine minderheid zou zijn, die opkomt voor de gelijkwaardigheid van de vrouw is toch normaal. Ooit geweten dat het in oorsprong de massa is die de mentaliteit verandert? De massa ondergaat en aanvaardt. Ze kijkt op naar enkelingen.

Verder schrijft « Humo » dat vrouwen die het te druk hebben met kinderen of met hun boterham verdienen nauwelijks aan emancipatie denken, ze hebben er geen tijd voor. Natuurlijk niet, velen zijn moderne slavinnen van de consumptiemaatschappij. Ze trappen in een tredmolen.

De meesten beseffen het niet eens of hebben noch moed noch tijd te reageren. En wie is er het eerste slachtoffer van deze hedendaagse slavinnen, die 3 zware taken tegelijkertijd uitvoeren, dwz echtgenote, moeder, beroepsleven? Vanzelfsprekend de man. Een afgetobde vrouw is niet precies een ideale seksuele partner, met alle gevolgen van dien.

Willen wij een betere maatschappij opbouwen dient de mentaliteit grondig veranderd, zowel bij de man als bij de vrouw.

Een verstandige, actieve minderheid kan daar heel wat toe bijdragen!

hilda u.

Een drietal jaren geleden heb je me herhaalde malen gezegd dat je misschien wel definitief zou stoppen met schrijven. Je zat toen middenin je boek over priester Daens en de sociale strijd te Aalst, je betwijfelde dat je dat boek nog ooit helemaal zou afmaken. Nu gaat dit boek verschijnen.

Ja, hierbij komt heel wat om het hoekje kijken. In de eerste plaats worstelde ik tegen de zogenaamde technische moeilijkheden van een schrijver: ik kreeg dat boek maar niet in de plooi die ik eraan geven wilde, ik vatte het aan als een historisch boek en toen het af was vond ik het te dor, ik dacht « zo iets kan en mag ik niet publiceren ». Ik schoof mijn script terzijde, ik wist niet welke kant ik ermee op moest. Toen kwam die gelukkige ingeving: ik moet de sociale strijd in het stadje Aalst laten vertellen door iemand die het allemaal zelf heeft beleefd. Ik dacht dat kan best gebeuren door Pieter Daens, de broer van priester Adolf Daens. Ik herwerkte dat hele script. Vandaag ligt het klaar voor de publicatie.

Heeft de figuur van priester Daens u zo sterk aangegrepen?

Priester Daens was een grote mijnheer! Hij was misschien de meest authentieke socialist van zijn tijd. Hij was een heel ernstig man, verstandig, koppig en taai... Toch heeft hij steeds zijn broer Pieter naast zich moeten hebben. Pieter stond immers heel wat dicht bij dat arme volk waarvoor zij samen verbeten hebben gestreden. Priester Daens moet het erg lastig gehad hebben: de bisschoppen, Rome...

Misschien had ik die priester aan het woord kunnen laten. Het zou mijn boek zoveel schokkerder gemaakt hebben. Maar, het was voor me onmogelijk me met die priester te vereenzelvigen. En Pieter, ja in die man heb ik altijd een stuk van mezelf ervaren.

Pieter was een dagbladschrijver, een volkse man, de nu eens bittere en dan weer ironiserende inquisitor van zijn tijd vol sociale onrechtvaardigheid.

In zijn «dagklapper» schreef Pieter over weer en wind en over grappige voorvallen en over de kleine man voor wie hij een nimmer verzwakkende liefde heeft betoond, wiens ellende hij bitter aankloeg. Ontelbaar waren zijn scherpe uitvallen tegen het invoeren van de nachtarbeid. Voor die nachtarbeid werden meisjes van 15 tot 20 jaar aangeworven.

Was Pieter radicaler dan zijn broer?

Nee, zij vulden elkaar gewoon aan. Zij hebben elkaar om beurten uitbuiting van moedeloosheid en onmacht weggesleurd. Als de moegeterde priester zich wilde terugtrekken uit de strijd was Pieter daar met zijn betoog: de ellende der arbeiders duurt onverminderd voort, als wij niet doorzetten wie zal het dan doen? En toen Pieter onder de druk van de onophoudelijke broodroof begon te twijfelen aan het nut van hun actie, zei de priester: wij kunnen nu niet meer terug, wij moeten de consequenties dragen van wat wij begonnen zijn. Soms ook ergerde de priester zich aan de grapjasserie van Pieter, de dagbladschrijver. Zij hebben samen het daensisme gedragen.

Hendrik J. Elias, pater Van Isacker, Luc Delafortrie, Lode Wils en Bovijn zijn zowat de voornaamste auteurs van het daensisme. Wordt jouw boek iets als het zesde boek over het daensisme, of zal het een geheel aparte plaats innemen?

Eerst en vooral moet ik bekennen dat ik de Daens-auteurs die je daarnet citeerde letterlijk heb geplunderd! Ik las zowat alles wat over die materie verscheen en ik heb heel veel gegevens daaraan ontleend. In mijn voorwoord zal ik mijn excuses hiervoor aanbieden bij die auteurs... en bij Pieter Daens die ook een boek over zijn broer heeft geschreven. Ik vrees dat men mij zal verwijten: die heeft links en rechts materiaal gestolen en zich hiermee een huis gebouwd.

Toch heb je een aantal documenten kunnen raadplegen waarvan de inhoud eerst in jouw boek voorkomt. En je bent ook de eerste die zo duidelijk het daensisme in het kader van het sociale en politieke leven te Aalst hebt geplaatst.

Ja, zo ontdekte ik een schrijfboek van Dokter Isidor Bauwens. (Vermoedelijk wordt hier dokter Bauwens, toen geneesheer bij het St-Jozefcollege te Aalst bedoeld — nota van de interviewer). Dat schrijfboek is een belangrijk document. Dokter Bauwens stichtte een genootschap, iets dat je kon beschouwen als een Davidsfonds avant-la-lettre. In dit genootschap verenigden zich alle schilders en schrijvers uit het Aalsterse. Ook Pieter Daens en Baron de Béthune waren lid. Uit de verslagen van dit genootschap (het schrijfboek van dokter Bauwens) blijkt bijvoorbeeld de grote belangstelling van voer Béthune voor het sociale probleem van die tijd. Bij anderen als Sylvain Van der Gucht en Petrus Van Nuffel bleek er alleen lite-

Voor Vlaanderen, voor de democratie in het algemeen en de christelijke democratie in het bijzonder is het Daensisme zeer belangrijk geweest. Het is het menselijk drama van vele personen, het drama van misdaden en misverstanden dat vandaag in het Aalsterse nog niet helemaal vergeten is. Louis-Paul Boon, Vlaanderens grootste levende romancier, stelt dit thema centraal in een boek dat hij over enkele maanden te Amsterdam zal publiceren: Priester Daens en de sociale strijd in het stadje Aalst in de 19e eeuw.

louis-paul boon :

priester daens en de sociale strijd in het stadje aalst in de 19^e eeuw

Op 15 april 1893 werd te Okegem in Oost-Vlaanderen de Christene Volkspartij gesticht. Democratische Katholieken hadden voordien onverpoosd maar vruchteloos getracht een programma van sociale rechtvaardigheid via de oppermachtige Katholieke partij o.l.v. Woeste door te drukken. Toen dit tenslotte definitief onmogelijk bleek, was er voor de kern van de democratische Katholieken maar één kans meer om de ellende te bestrijden: de Christene Volkspartij

Onder de oprichters van die nieuwe partij bevond zich Pieter Daens, journalist en uitgever te Aalst. Omstreeks die tijd zouden zich nog talrijke progressieve formaties scharen achter een regionaal blad. Pieter Daens was te Aals een graaggeziene figuur wiens grote liefde voor de « kleine man » vijftientig jaar lang de Christene Volkspartij zou schragen. Pieter Daens zou spoedig zijn broer priester Daens overhalen toe te treden tot de nieuwe partij die een wig moest worden tussen de onverzoonlijke Katholiek Reactionaire partij en de socialisten.

In het Aalsterse werd de Christene Volkspartij spoedig 't zwarte schaap van de Katholieke leiders en van de kerkelijke overheid. Deze laatsten hebben twintig jaar lang een ware heksequijacht georganiseerd op wat zij smalend noemden « De Daensisten ».

Het Daens-monument op De Werf te Aalst.

raire belangstelling aanwezig. Baron de Béthune bespreekt er concrete plannen voor betere arbeidsomstandigheden enzovoort. Pieter Daens steunt de Béthune, zij waren goede vrienden. Als Pieter Daens de idee lanceert van een meer democratische, verjongde katholieke partij, wordt hij aanvankelijk door de Béthune gesteund. Deze laatste deelt echter niet Pieters mening dat de aartsconservatieve Woeste hierbij totaal moet genegeerd worden. Op een bepaald ogenblik is het duidelijk dat Pieter een « Putsch » heeft georganiseerd. Dit gebeurt op het ogenblik dat de grondwet moet gewijzigd worden en het cijskiesstelsel zal vervangen worden door het meervoudig stemrecht. Pieter ronselde massaal leden voor het genootschap (« Het Vlaamsche Taalgenuootschap » heette het) Al die nieuwe leden zal men later terugvinden als « De Roelanders » (Frans Sterck, Prosper De Pelsmaecker, Petrus Van Schuylenbergh). Zij drongen er tijdens een

algemene vergadering op aan dat het genootschap zou kiezen voor een nieuwe en meer aan de noden van de tijd aangepaste werking. Hun woordvoerder Pieter Daens pleitte voor een radicaler volkse stroming. Dokter Bauwens die in de eerste plaats flamingant was (en zeer katholiek) verwees de beslissing hierover naar de « Bestuursvergadering ». Tijdens deze fameuze bestuursvergadering konden al die nieuwelingen echter niet aanwezig zijn. Pieter Daens kon er slechts rekenen op de Béthune en op Jean-Baptist Van Langenhaeke. Daarenboven steunde de Béthune Pieter Daens slechts onder deze voorwaarden: de actie zou door de Béthune geleid worden en plaats hebben in de schoot van de Katholieke Partij. Bij de Béthune zat de bedoeling voor hierdoor één van de vier kamerzetsel voor het arrondissement te veroveren. Toch vond de Béthune ook bij Woeste totaal onbegrip voor zijn plan: ook de katholieken aasden op de voordelen (4000 fr. wedde,

macht, aanzien) aan een kamerzetsel verbonden.

Toen richtte Pieter de Christene Volkspartij op en organiseerde ze met de steun van zijn broer priester Adolf, Desondanks bleef de Béthune aandringen met hem samen te werken. Adolf wees die samenwerking echter kortdaaf af en de Béthune werd de onverzoonlijke vijand van de broers Daens en de daensisten.

Baron de Béthune is dus een belangrijke schakel in de sociale geschiedenis van de 19e eeuw te Aalst?

Inderdaad. De verklaring hiervoor kan men misschien zoeken in zijn afkomst. De moeder was de dochter van garefabrikant Elijaart Cools die het van gewone fabrieksarbeider te Ninove tot machtig garefabrikant te Aalst schopte. In minder dan geen tijd werd het hele blok aan de Pontstraat en Stoofstraat zijn eigendom. — De huidige ruïnes van de fabriek Roos, Geerinckx, De Nayer — Tevens kocht hij het kasteel van Overhamme te Aalst. Die vrouw bleef haar hele leven lang de eenvoud zelf. Zij inspireerde haar omgeving tot begrip voor de kleine man. De Barons de Béthune (zowel vader Paul als zoon Leo) waren vlaamsgezinden, hoe onwaarschijnlijk dit voor barons van toen ook moge klinken! Toen de katholieken te Aalst een meer geschikte burgemeester wensten te laten kiezen, daagde Woeste op als kandidaat. Hij kwam zijn opwachting maken bij Paul de Béthune, maar die hield het hek voor hem gesloten. Dit heeft Woeste de Béthunes nooit kunnen vergeven. Aanvankelijk werd Woeste nergens te Aalst aanvaard: de jonge katholieken vonden het te bar door een fransspreekende vertegenwoordiger te worden en de Kerk herinnerde zich dat Woeste uit een protestantse familie stamde. Na de afwijzing bij de Béthune is Woeste toevallig terechtgekomen bij een hophandelaar die bezig was fortune te maken: Jan Moyersoens. Vanzelfsprekend steunt Woeste van die dag af de Moyersoens in de mate waarin hij de Béthunes haatte.

De oppositie van persoonlijke belangen heeft in die dagen een grotere rol gespeeld dan men gewoonlijk aanneemt. Ook de houding van « Het Vlaamsche Taalgenuootschap » was vooraanvogel maar belangrijk gegeven.

De andere auteurs van het daensisme bezaten die documentatie niet?

Nee, die bezaten zij toevallig niet. Pater Van Isacker zei me dat hij bijvoorbeeld niets vernomen had over het bestaan van het Taalgenuootschap. Nog even iets over dat fameuze boek van dokter Bauwens. Het houdt op met notuleren bij de grondwetsherziening en vóór de stichting van de Christelijke Volkspartij. Verder zijn alle bladen weggescheurd. Door Bauwens of door wie na hem? Misschien wilde men voorkomen dat iets uitlekte over het verloop van de genoemde bestuursvergadering of over de pogingen die door de Béthune en door Pieter Daens « in de goede richting » werden ondernomen.

De stichting van de Christene Volkspartij. Volgens Van Isacker ligt de stichting in de lijn van de actie van De Roelanders (rondom het blad « Klokke Roeland »), zelf een gevolg van de succesrijke kiesstrijd van Advocaat Van Langenhaecke te Ninove. Over Okegem 1893 schrijft Van Isacker: Bij hen (de stichters) bevond zich Pieter Daens van Aalst.

Ik meen dat de kern van de Christene Volkspartij moet gezocht worden in Het Vlaamsch Taalgenuootschap. Volgens mijn bronnen waren al de stichters van Okegem reeds lid van het genootschap. De bijeenkomst werd trouwens door Pieter Daens zelf gevraagd. Overigens valt het natuurlijk moeilijk met zekerheid uit te maken of mijn stelling over de stichting geloofwaardiger is dan die van Van Isacker.

En nu moet ik toch bekennen dat het werk van Van Isacker (en hijzelf natuurlijk ook) voor mij een revelatie is geweest. Zijn boek is vooral een moedig boek. Toen het verscheen heb ik dit meer dan eens in « Vooruit » geschreven. Het behandelt in hoofdzaak de « strijd » tussen priester Daens en de bisschoppen en de paus. Omdat dit thema centraal stond, werden de sociale achtergronden van het daensisme wel een beetje verwaarloosd. Dit is ook in het boek van Luc Delafortrie zo. Er werd bijvoorbeeld geen aandacht geschonken aan de coöperatieve aspecten van de Daenspartij. Weet je, er was een coöperatieve tabakfabriek en twee coöperatieve weverijen (Kerksken en Denderhoutem). In « Klokke Roeland » schrijft Aloïs De Backer, de stichter van de weverijen, dat die coöperatieve weverijen en bakkerijen moeten opgericht worden in dezelfde geest waarin de socialistische coöperatieven werden opgericht. Te Gent hadden de socialisten een weverij, te Aalst een bakkerij.

(wordt verdergezet)

frans-jos verdoort.

Toeter de veerman

« Toeter de Veerman » is het vierde boek van Richard De Wachter dat bij de Oranje-uitgaven verscheen. Thematisch sluit het aan bij « Het Huis bij de Schorren » (Standaard Uitgeverij) en « De Gribus bij de Schor » (Oranje). Het speelt zich af in dezelfde streek ; tevens de geboortestreek van de auteur.

Reeds « De Gribus bij de Schor » werd geloofd omwille van zijn literair gehalte, zijn epische kracht. « Toeter de Veerman », dat a.h.w. het Scheldeprieltje voltooit, bezit dezelfde gebalde kracht : deze epische vaart, die in zijn soberheid toch sterk evokatief en landschap en mensen voor ons levendig en levend gestalte geeft.

« Toeter de Veerman » is het verhaal van een man die, zoals zijn vader, in de eenzaamheid leeft, tot hij de liefde wint van de enigszins manzieke vreemde onderwijzeres Birgitta. Hij huwt haar, ze krijgen een kind, een meisje. De vrouw verwerpt de tot een schoonheid opgroeiende Gina. Wanneer de oorlog ook tot in deze uithoek van de wereld doordringt en vanuit

het dorp de vreemde soldaten het veer en de veermansdochter ontdekken, begint het drama. Toeters woede uit zich niet in geweld : stug keert hij zich af van vrouw en kind, wanneer het meisje een Duits feldweibel tot aanbieder krijgt.

Wanneer de Duitsers aftrekken, gaat Gina mee... Bij de bevrijding proberen enkele jonge snaken met trikolore armband Birgit aan te houden maar Toeter jaagt ze weg. Het heengaan van Gina heeft beiden fel getroffen bij Toeter overheerst wrok en woede nog de pijn, maar bij Birgit raakt die pijn de wortels van haar wezen. In een vlag van waanzin verdrinkt zij. Toeter wordt door dit tragisch heengaan nu zo sterk geraakt, dat hij zelfs na de terugkeer van en verzoek-

ning met Gina, fisisch en ook geestelijk aftakt : zijn zicht wordt slecht en hij moet het veer overgeven aan een vriend. Blindheid en ziekte dwingen hem te bed : gelaten zal hij nog eenmaal vriend en pastoor ontvangen — en dan, op een avond, zijn grootste overvaart beginnen : die naar de overzijde van het leven.

Richard Dewachter heeft de sterke figuur van de veerman op sobere maar prachtige wijze weten te tekenen ; daarnaast treden de andere figuren meer op de achtergrond, maar geven aan de centrale figuur een psychologische dimensie, waar de natuur, het landschap en het tijdsgebeuren dimensie geven aan hun handelen, hun leven — en veel meer zijn dan een louter decorum. Langs de centrale figuur om zijn mensen en landschap tot één machtig geheel verwerven : een haast magische eenheid van natuur en mens. Is dit heimatliteratuur, dan is het er van de beste soort. Samen met de andere hierboven vernoemde verhalen bewijst het de mogelijkheden die de vaak versmade « heimatliteratuur » aan een auteur biedt, die epische kracht aan beheersing paart.

Richard Dewachter : « Toeter de Veerman » — 108 blz. — 90 fr. Oranje-Uitgaven, Osylei 9 Mortsel.

goede reis!

Wij hebben al eerder in ons blad melding gemaakt van de huifkartocht van 't Klikske. Zopas werden de officiële gegevens van deze tocht, die ongetwijfeld de kleinkunstgebeurtenis van het jaar moet worden, vrijgegeven.

Nog even in 't kort : van 7 tot en met 27 augustus reist de groep met een huifkar en paard door de provincies Brabant, Oost- en West-Vlaanderen om in totaal een twintigtal dorpen te bezoeken. In deze dorpen zal de volkskunstgroep poppenkast spelen, oude ambachten en instrumenten tentoonstellen en een optreden van 2 x 50 minuten ten beste geven.

Wat het poppenspel (steeds om 16 u.) betreft zullen de « kliksjemensen » oude volksverhalen spelen en zich bedienen met handpoppen. De tentoonstelling omvat : volksinstrumenten (de moeite waard om eens te zien waa ruit onze voorouders allemaal muziek haalden). Brabants kantwerk, spekulaspanten en mandenvlechtwerk. Tenslotte het optreden 's avonds (steeds om 20 u.) met een nog te weinig gekend programma van 't Klikske dat werkelijk goed is : oorspronkelijke volksliedjes en dansen begeleid op typische volksinstrumenten van vlier, lepels tot tokkelblok en doedelzak. Tijdens de pauze worden bandopnamen gemaakt van plaatselijke volksliederen en verhalen. Deze opnamen worden achteraf verwerkt tot radioprogramma's voor omroep Brabant.

Om tot een definitieve reisroute te kunnen komen hebben de lui van 't Klikske om de 20 km enkele dorpen uitgekozen waaruit de geïnteresseerde verenigingen en weet ik veel kunnen kiezen. Eens een klaar beeld wordt om de dag een vaste plaats uitgekozen. Na het afsluiten van een kontrakt zorgt 't Klikske voor affiches en de gewestelijke en nationale BRT-zenders voor dagelijkse publiciteit.

Het verheugt ons te vernemen dat de groep ook de kust zal aandoen in volle vakantie : 15 augustus Adinkerke, 19 augustus Heist-Duinbergen of Knokke zodat ook de buitenlanders een echte Vlaamse groep aan het werk kunnen zien.

Mensen van verenigingen of afdelingen die interesse tonen voor dit initiatief van deze jonge mensen uit Vlaams-Brabant kunnen met een briefje naar Herman Dewit, Broeckborre 78, 1500 Halle of een telefoontje naar Frans Lots 02/56.80.28 altijd terecht. Goede reis!

KORT EN BONDIG

● Op 27 april e.k. om 20 u. besluit Gezin en Volksopleiding de succesvolle reeks kleinkunstavonden in de Beursschouwburg met een optreden van de Nederlandse artieste Liesbeth List. Toegangskarten tegen 150 en 100 fr. ; voor leden BGJG en groepen van minstens 10 personen : 100 en 60 fr. De karten kunnen telefonisch besteld worden bij Gezin en Volksopleiding (02/13.91.70) en Beursschouwburg (02/11.25.25) ●

● VNSU-Kultuur richt in op maandag 29 maart om 20 u. een orgelrecital in de St. Jakobskerk te Gent in, met werken van G. Bach, C. Franck en H. Reger. Aan het orgel Hilda de Bondt ●

● Op 27 en 28 maart in de gemeentelijke feestzaal, Leuvense steenweg 194 te St. Stevens Woluwe richten DF, VTB en KAV een tentoonstelling in van 10 kunstenaars over het thema « de vrouw in de kunst », telkens van 10 tot 21 uur. Frans Hofstede, Nederlandse bloemenkunstenaar zal de expositie in een bloemenrijk kader plaatsen ●

● Op 31 maart brengt uitgeverij Brito de tiende druk van Lode Zielens' « Moeder waarom leven wij ? » op de markt, met als nieuwigheid een uitvoerig dossier met illustratie, een inleiding, een korte levensschets van de auteur, documenten, foto's, kritieken en een volledige bibliografie. Tijdens een grootse huldezitting op 31 maart in het Osterriethuis te Antwerpen zullen er het woord voeren : Georges Adé, Ed. Van den Castele, Frans Dille, Hubert Lampo, Paul Lebeau en Ger Schmook, die elk voor zich een bepaald facet van Lode Zielens zullen belichten ●

● We herinneren aan twee initiatieven van de Vlaamse Klub Kust : heden zaterdag 27 maart in het Kursaal te Oostende optreden van de Philharmonie van Antwerpen olv Enr. Jorda en op 13 april opvoering van « De Bruijloft » om 20.30 u. in de Beurshalle, Zand te Brugge. Inschrijvingen voor reis en voorstelling bij VKK, tel 059/73987 ●

● In de Zwalmolen, Munkzwalm stelt An De Bock ten toon van 20 maart tot 18 april ●

● Sedert 1965 stelt de Vlaamse Toeristenbond het op prijs bij middel van de Dr. Oskar de Gruyterprijs merkwaardige prestaties van Vlaamse acteurs en actrices te huldigen. Ter gelegenheid van zijn vijftigjarig bestaan wil de bond nu ook bijzondere prestaties van Vlaamse opera- of operettenzangers en zangeressen naar voren brengen. Daartoe heeft hij een driejaarlijkse prijs van 15.000 fr. gesticht, som die samen met een speciale gedenkpenning afwisselend aan een zangeres of zanger zal overhandigd worden, op voorstel van een jury, onder voorzitterschap van de VTB-voorzitter, en bestaande uit de officiële recensenten voor opera en operette bij de Vlaamse dagbladen. Ter ere van de meer dan 80-jarige Hendrik Caspeele, die zich gedurende een lang leven buitengewoon verdienstelijk heeft gemaakt tegenover opera en operette in Vlaanderen, wordt de prijs naar hem genoemd. De uitspraak mag verwacht worden tegen einde juni ●

● Morgen 28 maart om 14 u. richt de afdeling Oost-Vlaanderen van de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedschoon v.z.w., een studiedag in over de Gentse stadskern in de Rijksuniversiteit, auditorium C, Blandijnberg 2 te Gent. Prof. J. Hublé licht het ontwerp toe voor de creatie van een natuurreservaat in de Bourgoyen, m.m.v. de professoren M. Anselin en M. Van Miegroet. De voorgenomen infrastructuurwerken en hun invloed op de renovatie van de stadskern zal uiteengezet worden door prof. M. Anselin en lic. W. Verbanck.

Tijdens de studiedag wordt een beperkte tentoonstelling georganiseerd over de « Renovatie van de Kuip » (ontwerp H. Rosseau) en de « Reanimatie van het Patershol » (ontwerp J. Zerck) ●

● Om de samenhang te verbeteren, doet het ANZ een beroep op iedereen — zowel in school-, koor-, volkszang als in jeugdverband om de geprogrammeerde liederen vooraf in te studeren en aan te leren.

Vnaaf 1 mei a.s. wordt een programmabrosjüre met volledige tekst en melodie van deze liederen ter beschikking gesteld tegen de Oudaan, 22-24 - 2000 Antwerpen, tel. 03/330234. Ter voorbereiding van het Zangfeest heeft het ANZ tevens twee nieuwe liedbundels uitgegeven : « Sa, laat ons vrolijk wezen » met melodie en tekst van 35 oudnederlandse liederen (prijs 10 fr.) en « Dit is de Tijd » met tekst en melodie van oude en nieuwe liederen ●

lachen

Woensdagavond voor de zoveelste keer vanuit Engeland «The Good Old Days», het crazy amuzementsprogramma dat eigenlijk met alle amuzement de klasieke draak steekt. De sfeer die telkens in het pluchen teatertje hangt is onbetaalbaar. Die avond vrij, zeker kijken!

bloedige

En vlak daarna een ten huize van Paul Struye, de nationale senaatsvoorzitter die het klaar speelde als Gentenaar van geboorte in de hoge vergadering te zetelen in de hoedanigheid van PSC-verkozene. Voor wie het mocht vergeten zijn: Struye is de grimmige kerel die ten tijde van de repressie zonder pardon tot doden bevel gaf.

Tijdens de opnamen van deze «Ten huize van» zat des voorzitters arm in het gips. Wel aardig gekamofleerd.

toch

Zo pas heeft de BRT de resultaten bekend gemaakt van een gedeelte van het permanente kijk- en luisteronderzoek. Wat iedereen dacht is bewaarheid: torenhoog boven alle andere tv-programma's prijkt toch het eigen feuilleton «Wij, Heren van Zichem».

om te vergeten

Volgende week op de Vlaamse tv een speciaal voor de BBC geschreven tv-spel met als titel: Bravo Billy Baron, voor de gelegenheid in een regie van Luc Philips. Dit stuk behandelt het klatergouden wereldje van de showbizz. Er komen dan ook aardig wat piekurtjes aan het adres van de amuzementsbonzen in voor.

In dit tv-spel komt ook een shownummertje voor, in dit geval gezongen door het Dublin-duo Nicole Josy en Hugo Sigal. Sigal is geen beginneling wat het toneel betreft. Vroeger reeds speelde hij niet onverdienstelijk. Wat Nicole betreft zullen we moeten afwachten of dit lief kind naast het kwelen van zachte wijsjes en het voorzetten van een overigens welgevormd been, ook nog andere pijlen op haar teater-boog heeft.

Verder prijken op de generiek de namen van Martha Dewachter, Robert Marcel, Willy Vandermeulen, Jeanine Schevernels, Fanny Winkeler en Gaston Vandermeulen. Met het aanduiden van Nicole en Hugo heeft de sekte «literaire en dramatische» in feite een ferme gok gewaagd want tot deze beslissing werd overgegaan nog voor vaststond dat precies dit koppel ons edel land der Belgen in de Ierse hoofdstad zou vertegenwoordigen.

dublin

Voor zangeres Truus (Van een droom alleen kan je niet leven) en voor programmatrice Lies Huylebroeck staat er een reisje minder op het programma. Beide dames waren inderdaad door de BRT aangeduid om boven geciteerd land in Dublin te vertegenwoordigen, doch hiertegen rees verzet vanwege de hoogste Eurovisie-instanties. Officieel heet het dat beide beminnelijke schepselen te nauw bij de showwereld betrokken zijn om objectief over zangprestaties te oordelen. Eigenlijk valt voor dit standpunt wel iets te zeggen. Spijtig voor Lies en Truus. Nu gaan dr. Alexander van het zeepreventorium in Den Haan en Rita Hellemans, het meisje uit Puurs dat enkele weken geleden in Wachtwoord zo'n goed figuur sloeg.

want

Gehoord op BRT 1 tijdens de nieuwsberichten van dinsdag 23 maart om 17 uur: «De rijkswacht chargeerde met traangas want dat traangas was nodig om tegen betogende boeren te chargeren».

tegendraads

Eén van die vele stille onbekende BRT-medewerkers die regelmatig behoorlijk werk verrichten en desondanks weinig in het zonnetje worden gezet is de Dworpse bakkerszoon Erik Dillens. Wie wil weten op welke pretentieuze manier Erik Dillens het tv-medium weet aan te wenden hoeft op dinsdag 30 maart maar even te kijken naar «Tegendraads», een programma waar in allerlei kleinere onderwerpen die een jong publiek aanspreken op een vlotte manier worden in beeld gebracht.

De Club van de dubbeldekkers raast verder op het scherm van de Vlaamse tv. Dikke Doughnut is er maandag weer bij. Het wordt een hard treffen met planeet Zeven in... een pakhuis. Maandag 29 maart BRT om 18u05.

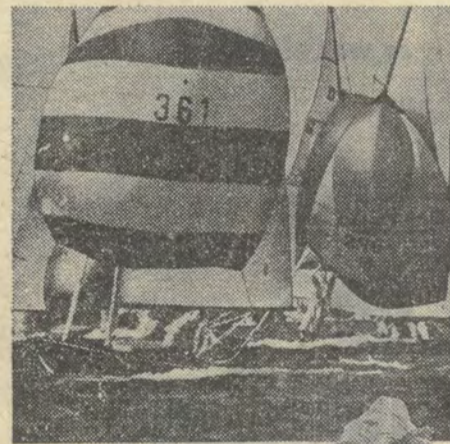
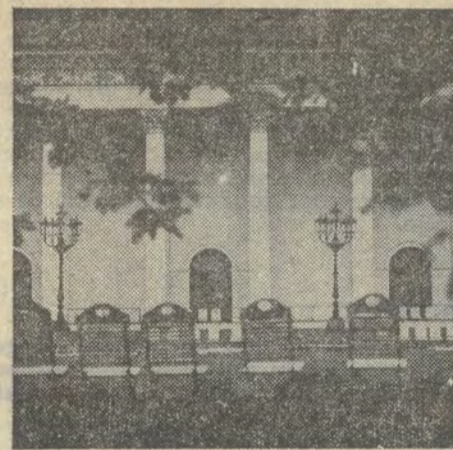

Langs de wegen tussen München en Kiel geniet U van 3300 km Duitsland-belevenis.

De Duitse grote steden hebben hun eigen gezicht. Een olympisch gezicht bijvoorbeeld. Of een modern gezicht. Ondergronden, hoogbouw. Niet in de laatste plaats nog het traditiegezicht. Dat wil elke Duitse stad behouden.

In honderden kuuroorden spuiten de geneeskragtige bronnen. Bronnen voor hart en nieren, lever en maag. Voor elke kuur. Gezonden worden er nog gezonder. Door golf en zuivere lucht.

Niemand hoeft hier dorst te hebben. Al bijna 2000 jaar rijpt de wijn en sedert de middeleeuwen brouwt men overal bier. Ook is er nog de bekende Duitse Sekt. Neen, in Duitsland hoeft u niet op een droogje te zitten.

Winkelen op de prachtige boulevards. Kijken in de elegante zaken met edele juwelen, kostbare antiquiteiten en sjuke mode. Maar ga ook eens naar een kleine bakkerij. Er zijn in Duitsland meer dan 200 verschillende soorten brood.

Albrecht Dürer werd 500 jaar geleden geboren. Hij schilderde in het oude Nürnberg. Zijn huis is daar nog te vinden. Er zijn in Duitsland nog vele steden die er nog net zo uitzien als in Dürer's tijd.

Een reis door Duitsland is vooral nu meer dan ooit de moeite waard. Duitsland – het land van de Olympische Spelen 1972. Maak gebruik van de 3300 km lange Olympiatour of kies uw eigen route per bus, trein, vliegtuig, auto of schip.

Op zee kan men overal zeilen (de olympische zeilwedstrijden worden hier gehouden). Er is altijd wel een zwembad in de nabijheid. Een beetje watervrees? Ga dan de lucht in. Met een zweefvliegtuig.

BON 02/29/1
a.u.b. in blokletters invullen en ook het postnummer van uw gemeente vermelden.

Naam: _____

Straat: _____ nr _____

Postnummer _____ Plaats: _____

Graag alle mogelijke inlichtingen over Duitsland in verband met het Vóórolympische Jaar. Aan: Duitse Dienst voor Toerisme, Luxemburgstraat 23, 1040 Brussel.

Wij sport

Vlaams nationaal

Wij zijn zondag eens gaan kijken naar de cross voor veteranen, ingericht op de terreinen van de ex-expo. Wij hebben er plezier aan beleefd, en zo te zien, de zeer talrijke deelnemers nog meer. Geen complimenten hier, geen gezever over winnen of niet-winnen, over juiste of verkeerde start-orde, geen reklame, bedelarij of « programma officieel », geen super-vedetten, offisjellen of makken. Wij hebben de eeuwige jeugd van een Vandewattijne bewonderd, en van zoveel anderen, bekenden en onbekenden, met grijs haar al, of wit haar, of geen haar, of vals haar. En wij hebben gezien dat zij aan de aankomst allemaal blij waren dat zij gewonnen hadden. Want bij dergelijke sportwedstrijden wint iedereen. De eerste en de laatste, de veertiger en zeventiger. Iedereen wint een stuk jeugd. Iets onbetaalbaar dus. Bravo, bravissimo voor inrichter Excelsior en alle deelnemers.

afgeschapt mirakel

Een paar jaren geleden moest bij Anderlecht « Noulle » De-raeymaecker de plaats ruimen voor wonderman Sinibaldi. Het ging Anderlecht ondertussen niet erg voor de wind, en dus heeft men zopas Sinibaldi de bons gegeven. Hij wordt opgevolgd door Poliet Vandebosch. Met diens verstand nochtans dat het voor niet lang zal zijn. Net zolang tot men een nieuwe super-wondertrainer heeft gevonden in het buitenland. Tenzij, en die kans zou bestaan, men het eens met een authentieke Belg zou proberen. Wij hoorden in dat verband al de naam vernoemen van onze oude schoolkameraad Urbain Braems, momenteel big boss van Cercle Brugge. Moesten wij bestuurslid zijn van Anderlecht, wij zouden pleiten voor een landgenoot. Wij denken namelijk dat die even goed zijn als de vreemde, als zij kunnen werken met dezelfde spelers, dezelfde faciliteiten, dezelfde steun, hetzelfde vertrouwen, en... dezelfde pree.

brunette op voet

In Italië bestaat al enkele jaren de kommerciële voetbal-sport voor dames. Wij schreven hierover reeds dat wij contra zijn, omdat het niets met sport te maken heeft, en alles met (bedenklijke) sensatie en kommerce, wat wel eens zou kunnen leiden tot misbruiken, die wij niet met een tekeningetje moeten illustreren. Men is nu een stapje verder gegaan. Zopas werd de eerste voetbalster verkocht. De « verrukkelijke brunette met de groene ogen » Elena Schiavo werd door Real Turijn voor een half miljoen Belgische franken ver-lapt aan Club Astro Turijn. De verrukkelijke staat in voetbal-technische jargon uitgedrukt bekend om haar sterke linkse. Wij peinden dat die linkse hier minder belang heeft dan die verrukkelijkheid, en vermits wij met de Dolle Mina's van oordeel zijn dat vrouwelijke « poten en oren » niet langer een middel moeten zijn om anderen poen te laten verdienen, vinden wij de « verkoop van die brunette op voet » geen winstpunt.

Het Prinsenspark te Parijs takelde de laatste jaren af. Tegen 1972 komt het stadion met tribune en al klaar. Hopelijk is de tribune tegen heel wat bestand...

ex-grand prix

De Royal Automobile Club de Belgique — onvertaalbaar, vrienden — zit in nesten. Sedert jaar en dag inrichter van de Grand Prix de Belgique — ook onvertaalbaar — heeft zij het affront moeten slikken dat de autopiloten hebben laten weten dat er van dergelijke Grand Prix op het sukkelbaantje van Francorchamps doodgewoon geen sprake meer kan zijn. Vermits de omloop van Terlaemen ook niet helemaal in orde schijnt te zijn — of vergissen wij ons? — en vermits men met een prestigieus iets als een Grand Prix de Belgique toch zo maar niet naar de Vlaamse provincies kan trekken, zal er dus ook dit jaar geen Grote Prijs zijn. Het zal misschien wel eens beteren, als de omloop van Nijvel klaar zal zijn, of als men de nodige poen loskrijgt om van de omloop van Francorchamps een serieuze omloop te maken. Er zouden daarvoor echter een slordige honderd miljoen nodig zijn, en dat schijnt zelfs voor de plutokraten van de automobielclub veel geld te zijn.

de geroepen

Jaak Lecoq heeft onlangs de beroepen opgespoord die volgens hem voorbestemd zijn om goede voetbalscheidsrechters te leveren. Hij verkoos schoolmeesters, handelsreizigers, handelaars en

len. Omwille van de rust waren de « profiteurs van het regime » verlicht het proletariaat woon-gelegenheid en voedsel te verstrekken, en daarenboven een bezigheid, een afleiding. Zij gaven de miserabele massa « brood en spelen ».

Deze « spelen » bestonden uit velerlei soorten spektakelsport. Het populairst waren wel de paardenwedrennen in het Circus Maximus, dat meer dan 200.000 toeschouwers kon bevatten. De deelnemers eraan waren beroemd, gevierd, zij waren de idolen van de massa, die hun beeltenis aan-bracht op muren en pleinen. Er werd gewed op de paardenrennen. Er was veel geld mee gemoeid. Er bestond corruptie in. Het was je reinste kommerciële, sensationele spektakelsport.

Populair waren eveneens de spelen in het amfiteater. Zij kwamen voor onder alle mogelijke vormen, maar steeds kwam het erop neer dat de verrukte toeschouwers het spektakel konden bijwonen van mensen die vochten voor hun leven. De ene keer waren het gladiatoren die het tegen elkaar opnamen, beroepsvechters die speciaal opgeleid waren, slaven doorgaans die in geval van nederlaag gedood werden — meestal toch — en in geval van overwinning soms vrij werden. Het waren de « vestaalse maagden » die doorgaans moesten beslissen of de verliezer om het leven moest worden gebracht door de overwinnaar, in geval dit niet al lang gebeurd was ten minste,

of in leven moest worden gelaten. Met geroepen en getier maakten de toeschouwers de « meisjes » diets welke beslissing zij van hen verwachtten.

Een andere keer waren het christenen die tegen gladiatoren werden ingezet, of christenen tegen wildgemaakte dieren. De « spelen » werden steeds bloediger, moesten steeds meer beantwoorden aan de altijd groeiende zucht naar sensatie van het publiek. Stroomen bloed werden in de amfiteaters vergoten, onder luid applaus van de begeesterde massa. De massa, die de « spelen » kreeg waar ze om vroeg, en te- vreden was.

Vershillende keizers — en anderen — hebben ingezien dat er iets mis liep met die spelen. Seneca, Augustus, Marcus Aurelius, Nero en andere hebben gepoogd de spelen een ietwat humaner karakter te geven. Zij probeerden de echte gevechten te vervangen door schijn- of spiegelgevechten. Zij probeerden ook het publiek te winnen voor wat verhevener spektakels. Zij hebben hun pogingen moeten opgeven, of zij hadden er al hun populariteit, waar het tenslotte allemaal om te doen was, bij ingeschoten.

Uit bewondering voor de Griekse kultuur (het paste de « sjieke » Romein Grieks te spreken, zoals de « sjieke » Vlaming Frans), heeft men ook pogingen ondernomen om de Griekse olympische spelen in Rome in te voeren, en men is daarin geslaagd, zij het zonder al te veel sukses. De Ro-

toch 1 mens

Aan de lezersbrief van F.d.B. (« Wij » van vorige week) over de dood van J.P. Monseré en de reportage verscheenen in « Sport 70 », hebben wij bitter weinig toe te voegen. Het was wansmakelijk. Het moet zijn dat de Belgische geachte sportliefhebber zich nog op zeer laag cultuurpeil beweegt, als het dit soort literatuur (of beeldekens) is dat zijn voorkeur wegdraagt. Wij kunnen des te beter de reactie van de renner Roger De Vlaemink begrijpen, die op de plaats van het ongeval de fotografen hun toestellen uit de handen wou slaan. Tussen heel de hutsekluts van inrichters, officiëlen, volgers, gapers, konsumenten, persluis was er dan blijkbaar toch één mens menselijk genoeg om te begrijpen dat de dood van een mens te heilig is om als koopwaar te dienen. Dat die éne renner was, doet ons plezier.

de eerste rijen

Er is over de dood van Monseré veel gezegd en geschreven, en dat is begrijpelijk. Wat wij daarbij menen op te merken is dit : de belanghebbenden praten vooral over « noodlot » en « fataliteit », en de belangstellenden blijken dit zonder meer te aanvaarden. Maar is het vermetel te denken dat wielersport ook mogelijk is zonder tegenliggers op de weg, zonder woeste volgers, zonder zoeken naar thuis zijnde dokters in geval van ongeluk, zonder ontbreken van ambulantiëwagens, zonder verkeersregeling door ijverige maar ondeskundige amateurs? Is een wielersport die duizend procent veiliger is dan de bestaande denkbeeldig? Is de « fataliteit » van Jempi's dood echt niet een beetje te wijten aan gebrek aan veiligheidsmaatregelen (niet vanwege de mensen in Retie, maar in het algemeen), en aldus aan een gebrek aan eerbied voor het leven van de renners, de arbeiders per vel?

fataliteit ?

« Jempi » heeft een koninklijke begrafenis gekregen. Hij was er en de ministers, en de bisschop, en de dikke bonzen uit de wielerbiz'. Er waren vooral de duizenden naamloze kleine luiden, die van Jempi hielden omdat hij een der hunnen was, een van hun kinderen die het met eigen middelen een eindje ver schopte. De vrouw en de familie van Jempi hebben in die ontroerende belangstelling zekere enige troost. hoe gering ook, gevonden voor hun onherstelbaar verlies. Ons moet het echter van het hart dat de aanblik van al die « grosses légumes » op de eerste rijen ons wat wrevelig stemde. Wanneer gaan zij eens op de eerste rijen staan als het erop aankomt van de wielrennerij een beroep te maken dat voor alle renners voldoende veiligheid waarborgt, en een behoorlijke kostwinning, en bescherming tegen de gieren die rond de wielersport cirkelen, en vrijwaring van alle ziekelijke sensatie, sterfgevallen langs de weg inbegrepen?

officieren. De onderofficieren vergat hij, en daarvoor werd hij terecht op de vingers getikt. Wij hebben ook nog een paar categorieën ontdekt. De boeren, want gewoon pro deo over hun veld te kloppen, de sportjournalisten, gewoon de onwaarschijnlijkste dingen waar te maken, de kuisvrouwen, de autoriteiten bij uitstek, de trammannen, gewoon het fluitje te hanteren, de vrouwelijke tieners, gewoon in short rond te huppelen, de pastoors, gewoon zwart te dragen, de flaminganten, gewoon de schuld te krijgen, en tenslotte alle venten die thuis onder de sloef liggen, omdat zij de kans om eens lustig te « bassen » niet voorbij zouden laten gaan.

er was altijd sport (2)

voer voor de romeinse massa

Het boerendorpje Rome groeide snel uit tot een imperium dat de hele bekende wereld omvatte. Het doel van de Romeinen bij de veroveringen, was rijkdom. Van overal werden rijkdommen via de Romeinse haven Ostia, de mond van Rome, naar het « moederland » gebracht. Sociaal-economisch waren de gevolgen voor Rome zelf katastrofaal. De massale aanvoer van produkten die niets kostten, maakte dat de Romeinse producent, de boer en de ambachtsman, overbodig werd. Rome zelf werd een onproductief gebied, boeren en middenstanders lieten land en werkhuis in de steek, en kwamen in de stad het reusachtige proletariaat aanvul-

meinen waren meer gewoon dan dat onschuldig gegooi met bollen of schijven, of wat gedraaf van atleten rond een sintelbaantje.

Geleidelijk-aan begonnen ook de christenen roet in het Romeinse sport-eten te gooien. Zij hadden niet alleen bezwaar tegen de gevechten met gladiatoren en leeuwen in het amfiteater, waarbij zoveel van hun broeders (en zusters) het leven lieten, zij hadden ook bezwaren tegen de uit Griekenland overgeheveldde olympische spelen. Zij vonden het heidens.

Naarmate de christenen in het Romeinse Rijk aan invloed wonnen — in 313 werd hun godsdienst toegelaten, in 393 verplichte staatsgodsdienst —, ging ook hun druk op de spelen groter worden. De olympische spelen werden afgeschaft, en in 402 verbood keizer Honorius ook de gladiatorengevechten, na een optreden van de monnik Telemachus, die bij wijze van dank door de toeschouwers gestenigd werd.

Het dient natuurlijk met een dikke korrel zout genomen, maar heeft men niet de indruk dat onze hedendaagse sport, met de zucht naar sensatie, met haar functie van « geestelijk voedsel voor de massa », met haar taak om de aandacht van de mensen af te leiden, met haar enorme aanhang onder de massa, dat onze hedendaagse sport dus in menig opzicht dicht aanleunt bij de « spelen » van de Romeinen?

(vervolgt)

WALTER ROLAND
Gediplomeerd opticien, erkend door alle ziekenfondsen
KERKSTRAAT 58, ANTWERPEN
(Let op het hulu nummer I)
Telefoon 35 86 62

ALLE GLAZEN
ALLE MONTUREN
Voor lezers van dit blad : 10 % korting

Aanbevolen Huizen

CORTHALS
Kattestraat 20 - Aalst
Tel. 053/244.80
Bekendste koffiehuis uit DENDERSTREEK

Blijft gij doof, Vlaming?

We vroegen :
BOYCOT FRANSKILJONS !
STEUN VLAAMSE FIRMA'S
1 kg. nettopr. 164 fr. th. best.
of 2 kg —10% 295 fr. spoorw.
of 5 kg —20% 656 fr. terugb.
Topkoffie - topvoordelig
Ook van 150 fr. min %
1 of 2 kg. kan toch ieder bestellen !

KOFFIE HAWAII
Groot-Bijgaarden T. 02/52.60.55

PAPYRUS
Boek- en Papierhandel
Zaakvoerder : Fons Labeau
de Ribaucourtstraat 7
(nabij het Sint-Jansplein)
Sint-Jans-Molenbeek - Brussel 8
Telefoon (02) 28.87.09
(II-XII-71)

Bezoek
GASTHOF LINDENHOVE
Koud en warm buffet
Lauwereys - De Bruyn
Gezellige vlaamse sfeer.
wekelijkse rustdag : woensdag
Bellestraat 49 - Hekelgem
Tel. 053/687.40
(II-VI-71)

H. PELEMAN MARCKX
Van den Nestlei 16, Antwerpen
Tel. 39.19.27
TV RADIO - ALLE ELEKTRISCHE TOESTELLEN - HERSTELINGEN AAN HUIS
TV PELMAR 61 scherm
13.500 fr. i.p.v. 18.950 fr.
Andere merken grootste korting
ian. '71

AL AL KEUKENS GLASAL
Fabrieken te Ramsdonck
tel. 015/714.47
Vochtbestand Vuurvast
Matige prijs
Voor West-Vlaanderen
DE MEYER Walter
Bruggestraat 136, Zwevezele
tel. 051/612.84
(I-XII-71)

« **PIET POT** »
Antwerpen's gezelligste Bierkelder
Grote Pieter Potstraat 4
(bij Suikerrui)
Open vanaf 8 uur 's avonds
Maandag en dinsdag gesloten
(I-XII-71)

Bezoek « **Gasthot DE VEERMAN** »
Kaai 26 St Amands a.d Schelde
Tel. 052/332.75
Mosselen Paling
Jitbater Jan Brugmans
ian. '71

Espresso koffiemachines
LA SAN MARCO
verkoop en technische dienst
Quellinstraat 40, Antwerpen
Tel. 03/32.92.72
Bezoek onze exkluzieve **COFFEESHOP**
en proef uw koffie
« op z'n best » !

Te Steenokkerzeel
bezoekt elke Vlaming
het **HEELNEDERLANDSE PRAATKAFEE DE APPEL**
Fuërisonpl. 6 - rechtover kerk
op een paar 100 m. van
« Vlaams Konferentie-oord de Ham »
Uitbater **Walter DOCKX**
Tel. 59.75.86

Groepen en maatschappijen allerhande !!!
Speciaal voor U bedacht

IEDER DORTMUNDER THIER BRAU HOF

kan U op ieder ogenblik van de dag van het jaar middag- en avondmalen aanbieden.
INTERESSANT
Avondmaal op vrijdag, zaterdag of zondagavond, in een gezellige sfeer.
Nadien krijgt U gratis gedurende 5 uur, een der beste Oberbayern-orkesten

Middag- en avondmaal in groep : gezellig, fijn, goed en goedkoop.
De grote specialiteiten zijn : Ochsenschwanzsuppe - Hongaarse goulasj - Eisbein mit Sauerkraut - Kip aan het spit - Krachtvleeschotel beter dan in Duitsland.

LEUVEN : Tervuursevest 60. Tel. 016/286.72 - 1.500 plaatsen.
ANTWERPEN : Groenpl. 33. T. 03/31.20.37 - mooiste zaal van de stad.
LEUVEN (Bierkelder) : Oude Markt 11. Tel. 016/268.69 - mooiste kelder van Europa.

BRUSSEL : Nieuwbrugstraat 28. Tel. 02/18.74.89 - mooiste van Brussel
AALST (Klaroen) : Autoweg. Tel. 053/228.53 - 1.000 plaatsen.
HULSTE (Kortrijk) : Brugsesteenw. 1. Tel. 056/715.36 - 2.400 plaatsen
KONTICH : Mechelsesteenweg (open) - 2.400 plaatsen.
TORHOUT : steenweg Torhout-Lichtervelde (open) - 2.000 plaatsen.
DRONGEN : Autoweg Brussel-Oostende (open).

VLAAMSE ZIEKENKAS
1951 - 1971 20 JAAR DIENSTBETON

Ziekteverzekering voor

ARBEIDERS
BEDIENDEN
ZELFSTANDIGEN

Dagvergoeding

ZELFSTANDIGEN
LOONTREKKENDEN

Vraag nog heden inlichtingen bij uw plaatselijke afgevaardigde.
Geen moeilijkheden bij overschakeling van een ander ziekenfonds.
Bestendige sekretariaten :

Kipdorp, 40 - 2000 Antwerpen - Tel. 03/32.73.05 (2 l.)
Brabant : E. Jacquainlaan 124 - 1000 Brussel
Tel. 02/19.08.64
Limburg : Zuivelstraat 9 - Hasselt - Tel. 011/220.57
V.Z. = SYMBOOL van VERTROUWEN + ZEKERHEID + DIENSTBETON

WILLEBROEKSE METAALBOUW P.V.B.A.
Egmont en Hoornstraat 15
Willebroek
MAZOUTTANKS
METAALWERKEN
PIJPVERWERKING
Tel. 03/78.82.34

meester kleermaker
VERMEESCH
KLEDING
STEENHOUWERSVEST 52
ANTWERPEN
Tel. 31.35.83

NAAR UW MAAT....

ZO' VEEL BETER

VERMINDERING VOOR VU LEDEN

ROULETTE BACCARA
Dagelijks vanaf 14 u in het CASINO
Dancing in de Casinobar

Thermaal zwembad in het Steigenberger Kurhotel
5483 Bad Neuenahr

BAD NEUENAH

TENNIS - ZWEMMEN
PAARDRIJDEN - VISSEN

Inlichtingen : Duitse dienst voor Toerisme, Luxemburgstraat 23 - 1050 Brussel

Nova bestaat 50 jaar.

Vreemd dat zoveel jonge paartjes ons jubileum komen vieren.

Ach, eigenlijk niet zo vreemd. Immers, Nova Mechelen is België's grootste meubelzaak, met de grootste keuze: klassiek, modern, design... uit de rijkste internationale kollekties, van 's werelds befaamde ontwerpers. Trouwens, een bezoek aan Nova is een hele ervaring: gezellig slenteren in een boeiende wandelwinkel met 11 verdiepingen en 20.000m2 toonruimte... vol met alles wat wonen aangenaam en leven gelukkig maakt.

Nova bestaat 50 jaar, maar is dynamisch jong, Nova-jong. Kom uzelf ter plaatse overtuigen. In feeststemming. Of vraag onze uitgebreide, met feestelijke kleuren geïllustreerde brochure.

Welkom.

Woninginrichting NOVA Mechelen nv
Nekkerspoel 21 2800 Mechelen Telefoon 015 18971

1921 - 1971
50 jaar NOVA-jong!

U ONTVANGT DE UNIEKE NOVA-KATALOGUS
indien U deze bono samen met een brief van 20 Fr. opstuurt naar NOVA Mechelen nv, Nekkerspoel 21, 2800 Mechelen

Naam _____
Adres _____

de gratis bouw-vraagbon van

ABK BON

ID Reklame nv.

Ik wens de voordelen te kennen die U mij kan bieden.

- 1. Ik beschik wel/niet over een bouwgrond.
- 2. Ik wens te bouwen: burgerswoning, villa of half-open bebouwing bij voorkeur gelegen te .....

NAAM .....

ADRES .....

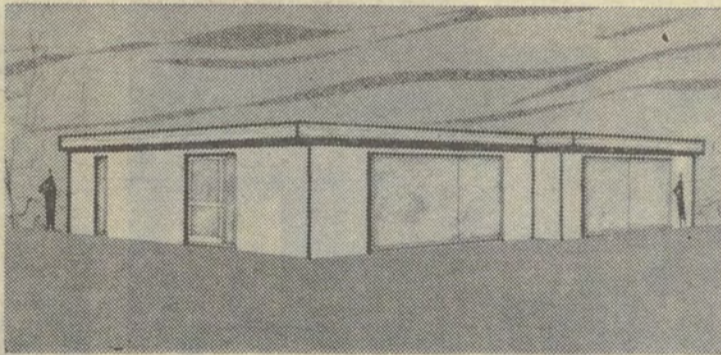
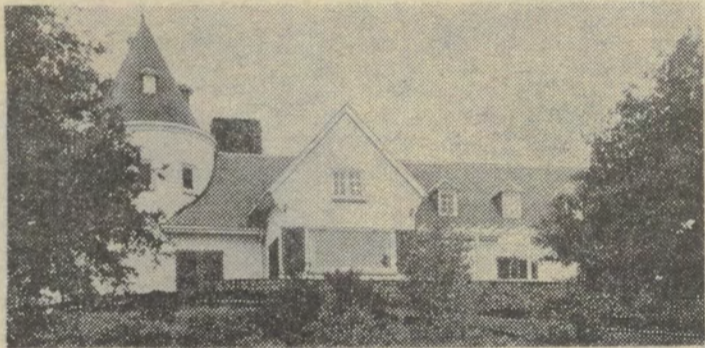
TEL. ....

datum .....

ABK IS TWEEMAAL ONKLOPBAAR...

in prijs...

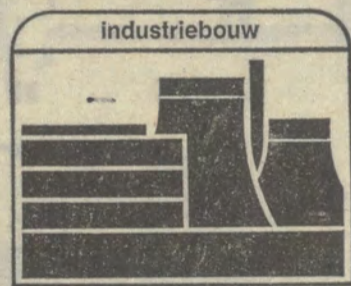
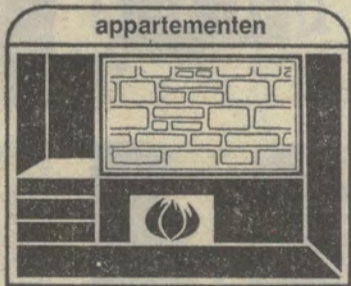
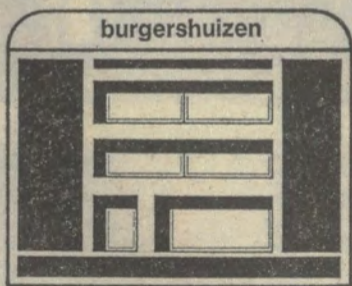
... en in kwaliteit

zowel voor economic quality ...

... als voor high quality

600 EIGEN ARBEIDERS... 1001 MOGELIJKHEDEN

Meer dan één tevreden klant is met slechts 100.000 F met ons begonnen. U krijg van meet af aan een grondige studie van uw woning en de juiste prijs. Voordeliger dan wie ook, omdat ABK alles zelf doet. Daarom ook is de kwaliteit zoveel hoger. ABK bouwt op uw grond of

op één van zijn vele keuze-gronden. Graag tonen wij U een greep uit onze verscheidene realisaties, die stuk voor stuk juweeltjes zijn. En werken graag voor U weer iets totaal nieuws uit. Vrije keuze van architect. Begin alvast met ons vrijblijvend inlichtingen te vragen.

ALGEMEEN BOUWBEDRIJF KUNNEN

Antwerpen, Meir 18
Tel. 03/31.78.20

Genk, Winterslagstraat 22
Tel. 011/544.42

Gent, Onderbergen 43
Tel. 09/25.19.23

Leuven, Brusselsestraat 33
Tel. 016/337.35

BOERENOPSTAND TE BRUSSEL

